

ØF- notat nr. 13/2007

TaKT opplæring

Evaluering og ideer til videreføring

av

Torhild Andersen

Østlandsforskning

Østlandsforskning er et forskningsinstitutt som ble etablert i 1984 med fylkeskommunene og høgstyrene/de regionale høgstyresentra i fylkene Oppland, Hedmark og Buskerud som stiftere i samarbeid med Kommunaldepartementet.

Østlandsforskning er lokalisert i høgstyremiljøet på Lillehammer og har i tillegg kontorer i Hamar. Instituttet driver anvendt, tverrfaglig og problemorientert forskning og utvikling.

Østlandsforskning er orientert mot en bred og sammensatt gruppe brukere. Den faglige virksomheten er konsentrert om to områder:

Næringsliv og regional utvikling
Velferd, organisasjon og kommunikasjon

Østlandsforskning sine viktigste oppdragsgivere er departement, fylkeskommuner, kommuner, statlige etater, råd og utvalg, Norges forskningsråd, næringslivet og bransjeorganisasjoner.

Østlandsforskning har samarbeidsavtaler med Høgskolen i Lillehammer, Høgskolen i Hedmark og Norsk institutt for naturforskning. Denne kunnskapsressursen utnyttes til beste for alle parter.

ØF- notat nr. 13/2007

TaKT opplæring

Evaluering og ideer til videreføring

av

Torhild Andersen

østlandsforskning

Tittel: TaKT opplæring. Evaluering og ideer til videreføring

Forfatter: Torhild Andersen

ØF-notat nr.: 13/2007

ISSN nr.: 0808-4653

Prosjektnummer: 10120

Prosjektnavn: TaKT Opplæringsprogram

Oppdragsgiver: Sosial og helsedirektoratet

Prosjektleder: Torhild Andersen

Referat: Østlandsforskning og Høgskolen i Lillehammer ved Avdeling for Helse- og Sosialfag og Senter for Livslang Læring har utviklet og gjennomfører i 2006 og 2007, på oppdrag fra Sosial- og helsedirektoratet, et kompetansehevningsprogram for ansatte i kommune-Norge som jobber med familier med barn med funksjonsnedsettelse. Opplæringsprogrammet er en del av direktoratets satsing for bedre tilrettelegging av det kommunale tjenestetilbudet til barn med nedsatt funksjonsevne og deres familier (TaKT).

Dette notatet dokumenterer og oppsummerer noen av erfaringene så langt og peker på noen behov og muligheter for videreføring og implementering utover prosjektperioden.

Emneord: Barn med nedsatt funksjonsevne, tverrfaglig samarbeid, opplæring, kompetanseutvikling, organisering av kommunale tjenester

Dato: Mai 2007

Antall sider: 60

Pris: 100,-

Utgiver: Østlandsforskning
Serviceboks
2626 Lillehammer

Telefon 61 26 57 00
Telefax 61 25 41 65
e-mail: post@ostforsk.no
<http://www.ostforsk.no>

Dette eksemplar er fremstilt etter KOPINOR, Stenergate 1 0050 Oslo 1. Ytterligere eksemplarfremstilling uten avtale og strid med åndsverkloven er straffbart og kan medføre erstatningsansvar.

Forord

Østlandsforskning (ØF) og Høgskolen i Lillehammer (HIL) ved Avdeling for Helse- og Sosialfag (AHS) og Senter for Livslang Læring (SeLL) fikk i 2005 i oppdrag fra Sosial- og helsedirektoratet (SHdir) å utvikle og etter hvert også gjennomføre et kompetansehevingsprogram for ansatte i kommune-Norge som jobber med familier med barn med funksjonsnedsettelse. Opplæringsprogrammet er en del av direktoratets satsing for bedre tilrettelegging av det kommunale tjenestetilbudet til barn med nedsatt funksjonsevne og deres familier (TaKT).

Vi har i løpet av høsten 2006 og våren 2007 gjennomført opplæringsprogrammet i de 12 første fylkene. For oss som er involvert i gjennomføringen av TaKT opplæringsprogram har det vært både lærerikt og veldig morsomt å møte så mange dyktige og engasjerte fagfolk fra små og store kommuner i ulike deler av dette langstrakte landet. Samlingene i de ulike fylkene har bekreftet forestillingen om at kommune-Norge er mangfoldig og at mange forhold varierer fra kommune til kommune. Det som er selvfølgelig et sted i landet er slett ingen selvfølge et annet sted! På tross av det, er de som arbeider med barn med nedsatt funksjonsevne rundt i landet, stort sett opptatt av de samme store temaene; Hvordan kan man jobbe enda mer koordinert på tvers av fag, enheter og nivå for å gi brukerne et best mulig tilbud? Hvordan møte familiene på en god måte og legge deres behov til grunn for tjenestene som gis? Samlingene avdekker at det finnes mye erfaring, mange gode ideer og ordninger i kommunene, som det er viktig å formidle videre til andre.

De som har utgjort "TaKT-stokken" i denne omgang er Bente Monset, Trude Eide, Liv Altmann, Ingvild Sigstad Begg, Liv Madsen, Stein Amundsen, Ole-Petter Askheim, Svein Helgesen, Håkon Glommen Eriksen og Kenneth Tilley. De fortjener alle en stor takk for god innsats og farting Norge rundt! Torhild Andersen ved Østlandforskning er prosjektleder for TaKT opplæringsprogram. Tor Arnesen ved ØF har bistått ved den elektroniske spørreundersøkelsen til deltakerne og Ann Iren Linnerud ved ØF har bistått med praktisk arbeid, bl.a. redigering av dette notatet.

Takk fortjener også Fylkesmannen ved deres kontaktpersoner, for godt samarbeid om praktisk tilrettelegging og rekruttering lokalt. Takk også til våre oppdragsgivere i SHdir Christin Bauer og Birgit Friele for godt og konstruktivt samarbeid hele veien.

Vi vil ikke minst takke de om lag 600 kursdeltakerne så langt, som har bidratt til spennende samlinger og også gitt oss viktige tilbakemeldinger gjennom en elektronisk spørreundersøkelse og på andre måter.

Lillehammer, mai 2007

Ingrid Guldvik
forskningsleder

Torhild Andersen
prosjektleder

Innhold

Sammendrag	7
1 Innledning	9
1.1 Utvikling av TaKT- opplæringsprogrammet	9
1.2 Opplæringsprogrammets innhold og organisering.....	10
1.3 Gjennomføring.....	11
2 Deltakernes erfaringer	13
2.1 Nytte.....	13
2.2 Økt kunnskap	13
2.3 Nytte.....	15
2.4 Økt kunnskap	15
2.5 Bedre ferdigheter	15
2.6 Nye ideer	15
2.7 Utvidet samarbeid	16
2.8 Den enkeltes muligheter for bidra til endring	16
2.9 Samarbeid med brukerne	16
3 Justeringer og utfordringer	17
3.1 Hvordan skape samsvar mellom intensjoner og forventninger?	17
3.2 Hvordan oppnå tverrfaglig bredde?	18
3.3 Hvordan forplikte deltakerne?	19
3.4 Hvordan treffe alle nivå?.....	19
3.5 Idebanken vokser!	20
3.6 TaKT som videreutdanning ved HIL	20
4 Ideer for videreføring av TaKT	21
4.1 Distribusjon og gjenbruk av TaKT -DVD	21
4.2 Videreføring av Idebanken.....	21
4.3 Runde 2 med TaKT-kurs.....	22
4.4 Samme kurs – andre målgrupper	23
4.5 Fylkesvise oppfølgingsdager/- samlinger	24
4.6 Forankringskonferanser for kommunale ledere og politikere	24
4.7 Kommunale forankringsprosesser.....	25

4.8	TaKT- kurs skreddersydd for enkeltkommuner	25
4.9	Kompetansenettverk – koordinerende enheter, IP og koordinatører.....	26
5	Behov for videre evaluering/ følgeforskning.....	27
5.1	En bredere evaluering	27
5.2	Behov for videre forskning	28
	Vedlegg 1 Deltakerundersøkelse. Svar fra de enkelte fylkene	31
	Vedlegg 2 Deltakerundersøkelse.....	43
	"Andre kommentarer" i utvalg.....	43
	Vedlegg 3 TaKT Idebanken	49
	Vedlegg 4 Handlingsplan for veien videre - eksempler	53

Sammendrag

TaKT opplæringsprogram gjennomføres i alle fylkene i løpet av 2006 og 2007. En spørreundersøkelse tyder på at deltakerne opplever kurset som nyttig for sitt daglige arbeid, at de har økt sin kunnskap om situasjonen for barn med nedsatt funksjonsevne og deres familier og at de har bedret sine ferdigheter i kommunikasjonen med brukere og samarbeidsparter. Deltakerne rapporterer også om at de har fått nye ideer, utvidet sine samarbeidsarenaer og fått større tro på egne muligheter for å bidra til endring i organisasjonen. Utfordringer i den videre gjennomføringen dreier seg om å oppnå større bredde i det tverrfaglige deltakelsen. Tradisjonelle funksjoner innenfor helse- og sosialsektor dominerer deltakelsen. Det er ønskelig med større deltakelse fra flere yrkesgrupper og skolesektoren er særlig etterspurt. Opplæringsprogrammet retter seg i sin form først og fremst mot fagfolk som jobber direkte med tjenesteproduksjon. En viktig utfordring og et viktig tema både i gjennomføring og planer for videreføring er forankring av videre arbeid i kommunenes faglige, administrative og politiske ledelse.

Det er behov for videreføring av TaKT-satsingen på flere nivå.

- Studiematerialet som er utarbeidet bør distribueres og gjøres tilgjengelig for kommuner, deres samarbeidsparter og brukere videre.
- Idebanken på nett - med alle de gode ideene og løsningene fra deltakerkommunene - bør gjøres tilgjengelige på mer varige nettstedet og også publiseres i papirformat og distribueres til alle som kan ha nytte av dem, både brukere, fagfolk, ledere og politikere.
- TaKT-opplæringsprogrammet bør følges opp med fylkesvise erfaringskonferanser etter en tid for å vise og følge utviklingen i kommunene.
- Det bør gis tilbud om tilsvarende kursopplegg for bredere målgrupper (enn kommuneansatte), der både kommuneansatte, brukere, 2.linje og andre samarbeidsparter lokalt kan møtes til fruktbare verksteder for utvikling av enda bedre løsninger.
- Det bør gis oppfordres og om nødvendig gis bistand til forankringsprosesser i enkeltkommuner.
- Det må fortsatt holdes et sterkt fokus på implementering av ordningene med individuelle planer, IP- koordinatorene og koordinerende enheter i kommunene. Dette kan bl.a. gjøres gjennom prosessbistand til kommunene, kompetansenettverk og opplæring på alle nivå.

Det har både gjennom TaKT-satsingen og på andre måter gjennom flere år blitt satt fokus på barn med nedsatt funksjonsevne og dere familier. Dette bør følges opp av en bredere anlagt evaluering som strekker seg over tid og følger utviklingen i norske kommuner. En evaluering som skal gi svar på om familiene har fått en bedre hverdag må omfatte ulike forskningsmetodiske tilnærminger, ulike aktørers opplevelser og vurderinger – og involvere brukere på flere måter.

1 Innledning

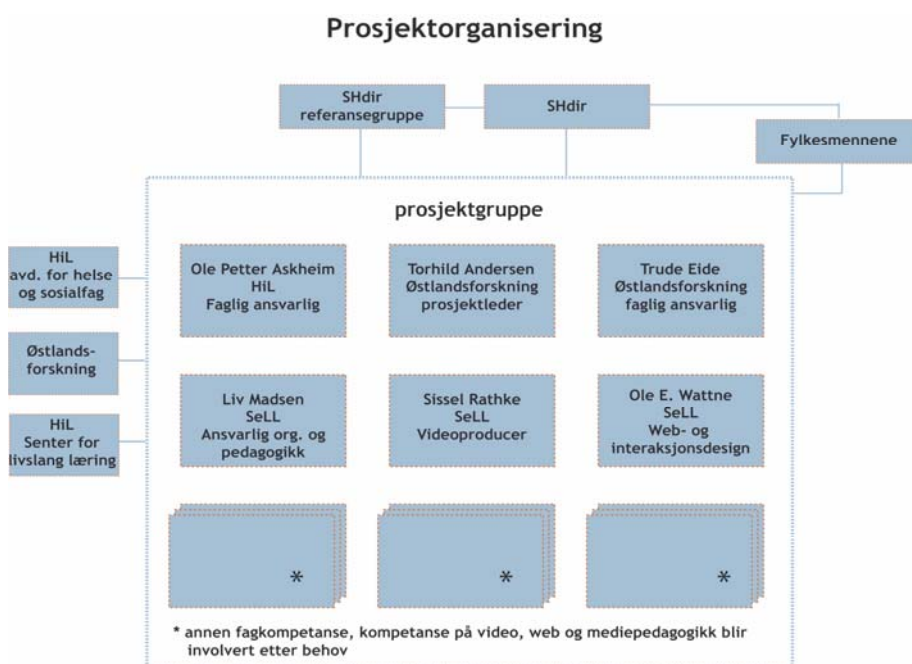
1.1 Utvikling av TaKT- opplæringsprogrammet

Østlandsforskning og Høgskolen i Lillehammer fikk i april 2005 i oppdrag fra Sosial- og Helsedirektoratet å utvikle et kompetansehevingsprogram som retter seg mot saksbehandlere og andre i kommunene som samarbeider med barn med nedsatt funksjonsevne og deres familier (brev fra SHdir 22.04.05). Opplæringsprogrammet er en del av direktoratets satsing for bedre tilrettelegging av det kommunale tjenestetilbudet til barn med nedsatt funksjonsevne og deres familier (TaKT), som er en oppfølging av St.melding 40 (2002-2003) Nedbygging av funksjonshemmende barrierer.

Utviklingsprosjektet omfattet i utgangspunktet tre faser:

1. Utvikling av læremidler høst 05
2. Utprøving vår 06
3. Ferdigstilling, implementering og klargjøring til gjenbruk mai/juni 06.

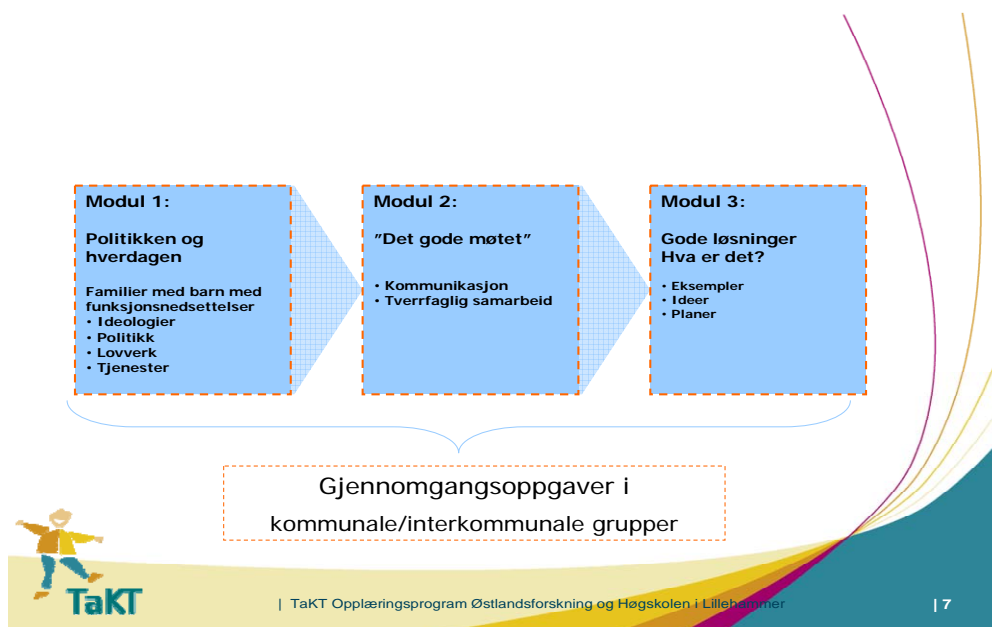
Både utviklingsfasen og nå også gjennomføringsfasen er organisert som et samarbeidsprosjekt mellom Østlandsforskning, Avdeling for Helse- og sosialfag ved HIL og Senter for Livslang Læring ved HIL. Utviklingsfasen er dokumentert i ØF-notat nr.14/2006.

Figur 1 Prosjektorganisering utviklingsfasen

1.2 Opplæringsprogrammets innhold og organisering

Opplæringen kan tas som kurs uten eksamen eller som en videreutdanning ved Høgskolen i Lillehammer som gir 15 studiepoeng. Opplæringsprogrammet omfatter regionale samlinger, selvstudier og jobbing i kommunalt/interkommunalt nettverk. Det legges vekt på at opplæringen skal være praksisnær, nyttig og relevant.

Figur 2 Helheten og delene

Opplæringsprogrammet er inndelt i tre tema som avspeiles i de tre modulene

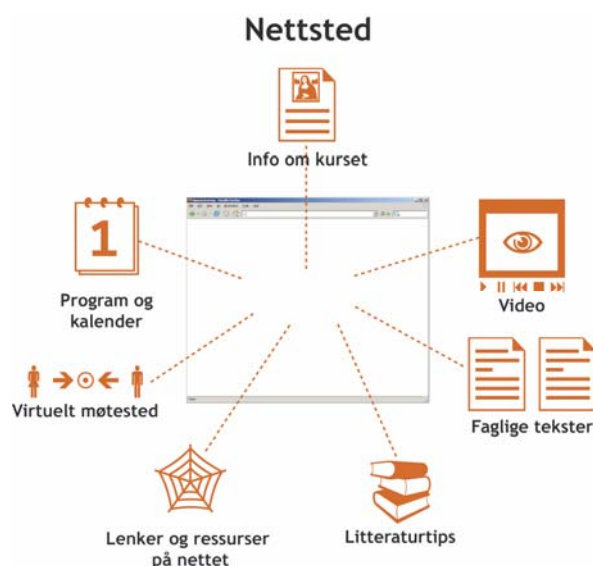
- 1: Familier med barn med funksjonsnedsettelse – i politikken og i hverdagen
- 2: Det gode møtet – om kommunikasjon og samhandling
- 3: Gode løsninger – hva er det? Hvordan få det til?

Opplæringen er organisert fylkesvis i tre samlinger à to dager. Samlingene følger de tre temaene. Arbeidsformen varierer mellom samlingene. Samling 1 er den som er mest preget av forelesninger og forskningsformidling, men omfatter også gruppediskusjoner og oppstart av arbeid i kommunale/interkommunale nettverk. Samling 2 er først og fremst en trenings- og øvingsamling, med øvelser, kortere forelesninger, plenumsdiskusjoner og refleksjoner. Samling 3 er dels viet deltakernes egne presentasjoner av gode løsninger og refleksjoner over disse. Samlingen er også en arena for møte mellom kommunene og noen av deres viktigste samarbeidspartner, bl.a. brukerorganisasjoner.

Mellom samlingene (4-6 ukers mellomperioder) jobber deltakerne i kommunale/interkommunale nettverk med en gjennomgangssoppgave som skal presenteres på siste samling. En idé med opplæringsprogrammet er at deltakerne skal starte opp og videreføre egne faglige nettverksgrupper, dersom ikke slike strukturer allerede er etablert og fungerer godt. I mange kommuner er det allerede etablerte veldrevne

team som arbeider med spørsmål og arbeidsoppgaver knyttet til familier med funksjonshemmede barn, som kan fortsette sitt arbeid innenfor opplegget.

TaKT har - så lenge satsingen varer – et eget nettsted www.shdir.no/takt. Opplæringsprogrammets nettsted ligger som et av valgene her. Nettstedet inneholder praktisk info om opplæringen, faglig stoff og ikke minst alle kommunegruppenes gode løsninger og ideer under "Idebanken". Opplæringsprogrammets nettsted driftes av HIL, mens selve TaKT- siden ligger hos SHdir.

Til TaKT- opplæringen er det laget en DVD. Hovedfilmen Jakten på de gode løsningene er på 35 minutter. Vi følger her familien Askeladd – mor, far, Per og Pål og lille Ester, som er født med en funksjonsnedsettelse – på deres vei fra den første, forvirrende tiden på sykehuset, gjennom møter med ulike hjelpere i det mangehodete tjenesteapparatet og fram til de inspirert av andre foreldre og i samarbeide med gode hjelpere finner løsninger for tilværelsen. I tillegg til eventyret om familien Askeladd møter vi to foreldre "fra virkeligheten", Stein Ivar og Mette-Lise, som deler sine erfaringer med oss. Filmen er laget slik at den kan vises i sin helhet, men den er også inndelt i enkeltscener som kan vises hver for seg som utgangspunkt for oppgaver og diskusjon. I tillegg inneholder DVDen fire reportasjer som eksempler på "Gode løsninger". Prinsesse Märtha Louise deltar på TaKT-DVDen med en introduksjon laget for anledningen.

1.3 Gjennomføring

Oppdraget fra SHdir ble etter avtale justert (versjon 22.06.05) med et tillegg om en fase 4 – implementering 01.07.06 til 01.07.07, senere ytterligere utvidet til ut 2007. ØF har mottatt midler fra SHdir til gjennomføring av opplæringsprogrammet i 18 fylker, samt tilskudd til 10 nye gjennomføringer i fylker/regioner der det er etterspørsel etter en "runde 2" (brev fra SHdir 09.05.2006, 21.11.2006, 20.04.2007).

Gjennomføring av opplæringsprogrammet turneres nå av et faglig team med utgangspunkt i medarbeidere fra Høgskolen i Lillehammer og Østlandsforskning, hvor det er en eller to fagansvarlige som gjennomfører hver av de tre samlingene. De faglig involverte møtes jevnlig for utveksling av erfaringer og samordning. Senter for Livslang læring er ansvarlig for praktisk organisering av videreutdanningstilbudet, løpende kontakt med kursdeltakerne og drift av nettsted. Fylkesmenene har ansvaret for informasjon til kommunene, rekruttering og påmelding. De er også lokale arrangører for samlingene.

I skrivende stund (mai 07) er første runde av TaKT Opplæringsprogrammet gjennomført i 12 fylker i løpet av høst 06 og vår 07 – i alt 36 samlinger i Østfold, Nordland, Hordaland, Telemark, Troms, Vestfold, Hedmark, Oppland, Buskerud, Akershus, Finnmark og Oslo. I alt har ca. 600 deltakere fra 148 kommuner/bydeler og 4 habiliteringstjenester deltatt på tre samlinger à to dager.

Dette notatet dokumenterer og oppsummerer noen av erfaringene så langt og peker på noen behov og muligheter for videreføring og implementering utover prosjektperioden.

2 Deltakernes erfaringer

Etter endt kurs inviteres deltakerne til å svare på et elektronisk spørreskjema. Skjemaet består av 21 påstander utledet av de mål som er satt for opplæringsprogrammet som helhet og for de enkelte modulene, hver med svaralternativ: Helt uenig – Ganske uenig – Ganske enig – Helt enig. Det er også stilt to åpne spørsmål med mulighet for å skrive inn egne kommentarer: ”Andre kommentarer?” og ”Eventuelle ønsker for eller ideer til oppfølging/videreføring av opplæringsprogrammet”. 378 deltakere har sendt tilbake fullstendig svar på undersøkelsen, d.v.s. en svarprosent på 63 % av deltakerne til nå. Vi regner dette som en god svarprosent som skulle gi oss et representativt bilde av deltakernes vurderinger. Som vedlegg bakerst i rapporten følger svarfordelingen for hvert enkelt fylke. Et utvalg av deltakernes ”andre kommentarer” følger også som vedlegg.

På neste side følger en tabell med oversikt over hvordan svarene fordeler seg totalt sett etter alle 12 gjennomføringene.

2.1 Nytte

Svarene i forhold til påstanden ”Å delta i TaKT Opplæringsprogrammet har vært nyttig for meg i min arbeidshverdag” oppsummerer et hovedinntrykk av at innholdet i opplæringen har bred relevans og at opplegget fungerer etter intensjonen. 45 % sier seg helt enige i denne påstanden, og 43 % sier seg ganske enige.

2.2 Økt kunnskap

Mange (85 %) gir uttrykk for (svarer helt enig/ganske enig) at de har fått mer kunnskap om den velferdspolitiske rammen rundt barn med funksjonsnedsettelse, økt sin kompetanse på aktuelle lover, regler, ytelser og tjenester (83 %) og fått økt innsikt i familiens utfordringer i hverdagen og i møte med hjelpeapparatet (85 %). Disse påstandene relaterer seg til målsetninger for modul 1.

Tabell: Deltagerundersøkelse, alle svar.

	Helt uenig	Ganske uenig	Ganske enig	Helt enig	Sum
Jeg har fått mer kunnskap om den velferdspolitiske rammen rundt barn med funksjonsnedsettelse	8 2 %	50 13 %	216 57 %	104 28 %	378 100 %
Jeg har økt min kompetanse på aktuelle lover, regler, ytelse og tjenester	11 3 %	52 14 %	190 50 %	125 33 %	378 100 %
Jeg har fått økt innsikt i familiens utfordringer i hverdagen og i møte med hjelpeapparatet	13 3 %	43 11 %	156 41 %	164 44 %	376 100 %
Jeg har blitt bevisst betydningen av min egen kommunikasjon	8 2 %	31 8 %	173 46 %	163 43 %	375 100 %
Jeg har utviklet kunnskap om og ferdigheter i kommunikasjon og samhandling med brukere	13 3 %	54 14 %	198 53 %	108 29 %	373 100 %
Jeg har utviklet kunnskap om og ferdigheter i kommunikasjon på tvers av faggrensene, sektorer og forvaltningsnivå	14 4 %	66 18 %	190 51 %	104 28 %	374 100 %
Jeg har blitt bevisst egne muligheter for å skape endringer i egen organisasjon	10 3 %	67 18 %	202 54 %	96 26 %	375 100 %
Jeg har fått nye ideer til løsninger	2 1 %	35 9 %	171 46 %	167 45 %	375 100 %
Jeg har formidlet gode ideer til andre	1 0 %	50 13 %	211 56 %	112 30 %	374 100 %
Jeg vet nå mer om hvor jeg kan lete etter gode ideer	1 0 %	26 7 %	137 37 %	211 56 %	375 100 %
Jeg har gått inn i nye samarbeidsrelasjoner i egen kommune	44 12 %	99 27 %	141 38 %	88 24 %	372 100 %
Jeg har funnet nye samarbeidspartnere i andre kommuner	45 12 %	116 31 %	144 39 %	67 18 %	372 100 %
Jeg har funnet nye samarbeidspartnere utenom kommunene	74 20 %	142 39 %	121 33 %	31 8 %	368 100 %
Å delta i TaKT Opplæringsprogrammet har vært nyttig for meg i min arbeidshverdag	4 1 %	41 11 %	162 43 %	166 45 %	373 100 %
Jeg har gjort noen endringer i mitt daglige arbeid som følge av kurset	39 10 %	130 35 %	157 42 %	48 13 %	374 100 %
Vi kommer til å fortsette arbeidet i den kommunale / interkommunale gruppa som jeg jobbet i gjennom kurset	40 11 %	53 15 %	136 38 %	131 36 %	360 100 %
Vi kommer til å ha mer organisert samarbeide med foreldre-/brukergrupper etter kurset	24 7 %	108 30 %	183 50 %	48 13 %	363 100 %
Jeg kommer til å holde kontakten med folk fra de andre kommunene som jeg møtte på kurset	67 18 %	143 39 %	126 34 %	33 9 %	369 100 %
Vi har tatt det første skritt i handlingsplanen som vi laget siste kursdagen	53 14 %	83 23 %	142 39 %	88 24 %	366 100 %
Jeg tror vi kommer til å gjennomføre tiltakene i handlingsplanen	19 5 %	37 10 %	202 55 %	106 29 %	364 100 %
Sum	490 7 %	1426 19 %	3358 45 %	2160 29 %	7434 100 %

2.3 Nytte

Svarene i forhold til påstanden ”Å delta i TaKT Opplæringsprogrammet har vært nyttig for meg i min arbeidshverdag” oppsummerer et hovedinntrykk av at innhold et i opplæringen har bred relevans og at opplegget fungerer etter intensjonen. 45 % sier seg helt enige i denne påstanden, og 43 % sier seg ganske enige.

2.4 Økt kunnskap

Mange (85 %) gir uttrykk for (svarer helt enig/ganske enig) at de har fått mer kunnskap om den velferdspolitiske rammen rundt barn med funksjonsnedsettelse, økt sin kompetanse på aktuelle lover, regler, ytelser og tjenester (83 %) og fått økt innsikt i familiens utfordringer i hverdagen og i møte med hjelpeapparatet (85 %). Disse påstandene relaterer seg til målsetninger for modul 1.

2.5 Bedre ferdigheter

Modul 2 har fokus på kommunikasjon og samhandling og samlingen er organisert med mye trening og øvelser. 89 % gir uttrykk for (svarer helt enig/ganske enig) at de har blitt bevisst betydningen av egen kommunikasjon, 82 % (helt enig/ganske enig) mener de har utviklet kunnskap om og ferdigheter i kommunikasjon og samhandling med brukere og 79 % (helt enig/ganske enig) sier de har utviklet kunnskap om og ferdigheter i kommunikasjon på tvers av faggrenser, sektorer og forvaltningsnivå. Disse tallene tyder på at innholdet i denne modulen står i forhold til målene.

2.6 Nye ideer

En av hovedmålsetningene med TaKT-satsingen er å spre kunnskap om og erfaringer med modeller og tiltak som kan bidra til å bedre tjenestetilbudet til familier. Organiseringen av hele kursopplegget og særlig modul og samling 3 er basert på ideen om at det å møtes på tvers av fag, nivå og kommuner og utveksle erfaringer, i seg selv vil kunne bidra til nye ideer og innovasjoner. Siste samling er i hovedsak viet deltakergruppens presentasjoner av gode ideer og løsninger. 91 % gir uttrykk for (helt enig/ganske enig) at de har fått nye ideer til løsninger og 93 % sier seg enig (helt eller ganske) i at de nå vet mer om hvor de kan lete etter gode ideer.

2.7 Utvidet samarbeid

Mellom samlingene jobber deltakerne i kommunale/ interkommunale grupper med en *gjennomgangsoppgave* som skal føre fram til presentasjon av en god løsning/ide på siste samling. 74 % sier seg her enig/ganske enig i påstanden om at de kommer til å fortsette arbeidet i det kommunale /interkommunale nettverket som er blitt etablert evt. vitalisert.

Over halvparten (57 %) sier seg ganske/ helt enige i at de har funnet nye samarbeidsparter i andre kommuner, mens 41 % sier de har funnet nye samarbeidsparter utenom kommunene. Svarene på disse påstandene kan tolkes på flere måter – det kan være at samarbeidsrelasjonene allerede er godt etablert fra før.

Noe under halvparten (43 %) tror de kommer til å holde kontakt med deltakere fra de andre kommunene (fylkesnettverket), men det framgår av de utfyllende kommentarene til ønske om videreføring at mange ønsker seg en oppfølgingsdag/-samling der man kan møte de samme kommunene igjen og bli oppdatert på utviklingen siden sist; *Hvordan er det gått med de gode ideene?*

2.8 Den enkeltes muligheter for bidra til endring

Egen rolle som del av ”systemet” og hvordan man kan jobbe for å forankre endringer videre i kommunen er tema som tas opp gjennom hele kurset. 80 % sier seg helt eller ganske enig i påstanden om at de er blitt bevisst egne muligheter for endring i organisasjonen. Det siste deltakerne gjør før de reiser fra siste samling er i den enkelte kommunale/interkommunale gruppe å lage en forpliktende handlingsplan for *veien videre* – hvordan de skal jobbe sammen og med hva etter endt kurs (se eksempler i vedlegg). Etter to uker melder 63 % at de har tatt det første skritt i handlingsplanen som ble laget siste kursdagen. 84 % tror de kommer til å gjennomføre tiltakene i handlingsplanen.

2.9 Samarbeid med brukerne

Om lag halvparten (55 %) oppgir at de er ganske/helt enige i påstanden ”Jeg har gjort noen endringer i mitt daglige arbeid som følge av kurset”. Dette er et vanskelig evaluerbart spørsmål. Deltakernes eventuelle endringer i praksis og ikke minst virkninger for brukerne er spørsmål som bør være tema for en bredere anlagt evaluering over tid. 63 % mener de kommer til å ha mer organisert samarbeide med foreldre-/brukergrupper etter kurset. Dette vil det også være interessant å forfølge videre i en mer langsiktig oppfølging og evaluering.

3 Justeringer og utfordringer

Alt i alt gir deltakerne uttrykk for høy grad av måloppnåelse for egen del, i forhold til de målsetningene som var satt for opplæringsprogrammets som helhet og for de enkelte modulene. Dette samsvarer med inntrykk fra samlingene og med vår egen vurdering av hvordan kursopplegget i praksis fungerer. Deltakernes evalueringer og kommentarer har dannet en del av grunnlaget for mindre justeringer og tilpasninger underveis. Slik vil det sannsynligvis også være i fortsettelsen. Selv om vi nå regner med at vi har funnet den formen samlingene i hovedsak skal ha, er vi stadig underveis og ingen samlinger blir helt like – de utgjøres jo av forskjellige mennesker fra ulike kommuner! Noen utfordringer er av det kontinuerlige slaget og må jobbes bevisst med underveis hele tiden.

3.1 Hvordan skape samsvar mellom intensjoner og forventninger?

Det overordnede målet med opplæringsprogrammet er å bidra til gode løsninger for familier med barn med funksjonsnedsettelse. Men gode løsninger for den enkelte familie i de ulike kommunene er naturligvis ikke noe som kan deles ut fra et kateter, de må skapes av aktørene selv. TaKT-opplæringen er derfor organisert ikke bare som er kurs, der man får formidlet kunnskap via undervisning, men like mye som en møteplass der ideer til gode og kanskje nye løsninger kan oppstå i møtet mellom ulike profesjoner, funksjoner, enheter, kommuner og forvaltningsnivå. TaKT-opplæringens nettsted, spesielt Idebanken, utgjør også en viktig kilde til inspirasjon og formidling deltakerne i mellom. TaKT-opplæringen er først og fremst prosess, der det å lære ikke foregår som ved den gamle skolebenken, der kunnskapen overføres fra kateteret. Her er der deltakerne som er eksperter på hverdagen i egen kommune. Kursholderene er først og fremst tilretteleggere (men også med spesialkunnskap innen sine felt). Noen av de skriftlige kommentarene tyder på sprik mellom intensjoner og enkelte deltakernes forventninger til opplæringen, men det ser ut til disse har blitt færre ettersom vi har justert og tydeliggjort både innhold og forhåndsinformasjon.

De justeringene som er gjort underveis dreier seg på samling 1 særlig om tydeliggjøring av tema. Samling 2 legges i enda større grad enn i utgangspunktet opp som en trenings- og refleksjonssamling, med mindre forelesninger. Her er endringene

gjort for å møte deltakerne på at mange av dem har mye fagkompetanse om kommunikasjon fra før. Det er også her gjort en del endringer for å tilpasse opplegget bedre en så stor gruppe som 50-60 deltakere, en gruppestørrelse som ideelt sett ikke er så godt egnet for prosesser i plenum. Utfordringene på samling 3 har i stor grad dreid seg om organisering og involvering av andre aktører og vi tror vi nå har funnet en form som fungerer godt i forhold til intensjonene. På alle samlingene er vi blitt tydeligere på litteraturhenvisninger og lesetips – etter ønske fra deltakerne.

Videre utfordring:

- Det legges stadig vekt på å tydeliggjøre intensjonene med samlingene, for å skape samsvar mellom forventinger og utbytte. Det er en løpende utfordring å nå fram til deltakerne også på forhånd med budskapet om at læring og skaping av gode løsninger forutsetter egeninnsats og deltakelse på, mellom og etter samlingene. Her må vi stadig holde dialogen og tydeliggjøre kurssets intensjon med fylkesmennene som informerer kommunene, og direkte med deltakerne gjennom nettsted og e-mail i forkant av samlingene og på samlingene.

3.2 Hvordan oppnå tverrfaglig bredde?

Kursopplegget er basert på at kommunene/bydelene deltar med en tverrfaglig gruppe. Deltakergruppene fra kommunene/bydelene har variert i størrelse fra 1 til 12. Hovedtyngden av deltakerne representerer helse- og sosialsektor. Helsesøstre, fysioterapeuter, sosialkonsulenter og stillinger med et helhetlig ansvar for funksjonshemmede (konsulent, koordinator, leder) dominerer blant deltakerne. I tillegg kommer personale som jobber i bo – og avlastningstilbud, fritidstilbud, PPT, skole og barnehage. Skole, PPT og barnevern er imidlertid mindre representert enn det som er ønskelig for å utgjøre bredt tverrfaglig sammensatte grupper fra kommunene. Fastlegene er også en meget relevant målgruppe for opplæringsprogrammet, men har ikke vært deltakere i noen av fylkene.

Videre utfordring:

- Det er en utfordring å tydeliggjøre at utbyttet av kurset for den enkelte deltaker og for kommunen som helhet øker dersom kommunen deltar med en bredt sammensatt tverrfaglig gruppe. Dette bør i enda sterkere grad enn hittil ligge til grunn når fylkesmannen informerer og prioriterer deltakerkommuner. Vi oppfordrer fylkesmennenes kontaktpersoner til å samarbeide med utdanningsdirektøren om invitasjonen til kommunene i håp om å øke deltakelsen fra skolesektor.

3.3 Hvordan forplikte deltakerne?

Kursopplegget er organisert som en helhet, og baserer seg på at de samme deltakerne deltar på alle tre samlingene og også i arbeidet med gjennomgangssoppgaven. Dette er presisert i informasjonsbrevene fra fylkesmannen til kommunene. Det har allikevel vært en viss utskifting av deltakere mellom samlingene. Og det har naturligvis vært frafall grunnet sykdom og stort arbeidspress.

Videre utfordring:

- Vi ser fortsatt grunn til å presisere at det er viktig å beregne tid til deltakelse når man først er meldt på. Som vi allerede har understreket, er opplæringen prosessrettet og basert på deltakelse i gruppa. Det er til tider forstyrrende både for opplegget og de øvrige deltakerne når deltakerne kommer og går, det gjelder særlig der kursstedet er ”hjemme”- nært arbeidsplassen. Det bør formidles enda tydeligere fra fylkesmannen ved rekruttering at de tre samlingene danner en helhet og at en forplikter seg til å møte på alle samlinger når en først har fått plass. Vi tar dette nå opp på første samling som tema, og som kommunikasjonstema på samling 2.

3.4 Hvordan treffe alle nivå?

Invitasjonen henvender seg i utgangspunktet til både de som ”arbeider med” eller som ”har ansvaret for” tjenester til barn med spesielle behov og deres familier. (http://www.shdir.no/takt/oppl_ring/). Det vil si at man henvender seg både til tjenesteutøvere i ulike virksomheter og til flere nivå av ledere. Å delta med både utøvere og ledere kan være en stor fordel i forhold til forankring av det videre arbeid. Deltakerne etterspør mer tilstedeværelse både fra faglig og administrativt/økonomisk ledernivå, og peker på at forankring i ledernivå er et viktig tema for oppfølging og evt. videreføring av TaKT. Det byr imidlertid på pedagogiske utfordringer å utforme et opplegg som treffer alle i en så bred og vid målgruppe like godt. Det varierer mye bl.a. mellom små og store kommuner hvorvidt ledere deltar, og fra hvilke nivå de deltar.

Videre utfordring:

- Det bør tydeliggjøres enda bedre på forhånd at mye av stoffet som formidles i forelesningsform og litteratur kan være kjent for ledere og andre som har vært ”lenge i gamet” og for fagfolk med lang utdanning og med fersk videreutdanning. For dem vil TaKT - deltakelse først og fremst være en anledning til å møtes på tvers av nivå, bidra i gruppen og som et bindeledd for implementering og videreføring i kommunen.

3.5 Idebanken vokser!

Gjennomgangsopgaven diskuteres på første samling og det besluttes hvem som skal jobbe sammen. Etter resultatet på samling 3 å dømme ser det ut til at gruppene har lagt ned en betydelig jobbeinnsats. I noen tilfeller har kommunale deltakere møttes for første gang, og nye ideer har oppstått i dette møtet. I andre tilfeller har etablerte tverrfaglige grupper utviklet ideer til nye løsninger i møtet med andre kommuner på samlingene. Det synes som om særlig samarbeid i interkommunale grupper har vært fruktbart og generert nye løsninger.

Det er stor innsats og engasjement når deltakergruppene prosjekt, ideer og løsninger legges fram. Denne samlingen er kursets viktigste arena for formidling av gode løsninger. Her har blitt utviklet og presentert om lag 130 ”gode løsninger” som har blitt til i arbeidet i de kommunale/interkommunale nettverkene. De fleste legges så ut på Idebanken etter noen justeringer. Temaene varierer mye, ifra løsninger for enkeltfamilier og enkelttiltak i kommunen til eksempler på organisering på systemnivå.

Videre utfordringer:

- Det kan ikke understrekes nok at nettstedet kan og skal brukes. Det er stadig en utfordring å bidra til å deltakerne blir kjent med nettstedet, finner fram og bruker det. Som hjelp til å få oversikt over Idebanken deler vi nå ut en oversikt på papir over tema for de bidragene som ligger ute ved dags dato (se vedlegg). Etter hvert bør nok Idebanken på nett struktureres etter tema slik at det blir lettere finne fram, og en publisering på papir foreslås som en ide til videreføring av TaKT.

3.6 TaKT som videreutdanning ved HiL

TaKT- opplæringen kan tas som kurs uten eksamen eller som en videreutdanning ved Høgskolen i Lillehammer som gir 15 studiepoeng. Videreutdanningen omfatter, i tillegg til deltakelse på samlinger og i gruppearbeid, et pensum og en hjemmeksamen. Interessen for å ta TaKT som studiepoenggivende videreutdanning har vært stor etter vår vurdering.

Det var 24 som søkte og meldte seg opp til eksamen i desember 2006, 82 til mars 2007 og 37 studenter er oppmeldt til eksamen juni 2007. D.v.s. at om lag 20% av deltakerne melder seg opp som studenter ved HiL.

Videre utfordringer:

- Det har vært en god del på- og avmeldinger underveis, samt søking om utsettelse av eksamen. Dette gjelder særlig der kursgjennomføringen og eksamensoppgave perioden faller sammen i tid. Vi forsøker stadig å forbedre og tydeliggjøre vår kommunikasjon rundt videreutdanningen for å bedre dette.

4 Ideer for videreføring av TaKT

4.1 Distribusjon og gjenbruk av TaKT -DVD

Filmen om ” Jakten på de Gode løsningene” blir vist i sin helhet på første samling. På samling 2 vises sekvenser av filmen som utgangspunkt for diskusjon. På samling 3 vises en eller flere av de fire reportasjene om Gode Løsninger, avhengig av hvor tett programmet er. Kommunegruppene får med seg ett eksemplar av DVDen etter kurset under forutsetning at den brukes aktivt i møte med kolleger og brukergrupper.

SHdir har gitt tilskudd til utarbeiding av et studiehefte til DVDen. Dette er nå under utarbeiding og vil være klar i løpet av høsten 07. I forbindelse med utarbeidelsen av studieheftet går vi nå ut med en henvendelse til TaKT-deltakerne for å få tilbakemeldinger og innspill om erfaringer med bruken av DVDen i ulike sammenhenger i etterkant av kurset. Et nytt opplag av DVDen og studiehefte vil til sammen utgjøre en studiepakke som vil kunne brukes uavhengig av TaKT-opplæringen. Vi ser for oss flere anvendelsesområder. Studieheftet kan være egnet for tverrfaglige grupper som ansvarsgrupper, habiliteringsteam eller i arbeidet med individuell plan. Det kan være en hjelp til å starte tverrfaglige nettverk eller som utgangspunkt for møter mellom fagfolk og foreldre, for eksempel ved oppstart av foreldrenettverk. Heftet kan brukes som grunnlag for faglige diskusjoner på personalseminar eller fagdager, eller som innledning i andre fora der tjenester og levekår for barn med nedsatt funksjonsevne og deres familier er tema.

Studiepakken vil bli distribuert i ett eksemplar fra SHdir til alle kommuner/bydeler, med informasjon om at flere kan bestilles fra Østlandforskning. Alle som har deltatt i TaKT-opplæringen vil få informasjon om studiepakken når den er klar.

4.2 Videreføring av Idebanken

TaKT - nettsidene, opplæringsprogrammets del av det og Idebanken spesielt er en viktig arena for formidling av ideer og erfaringer. Noe ambisiøst kan man si at det er her alle TaKT-deltakere og andre interesserte har mulighet til å knyttes sammen i et nasjonalt virtuelt nettverk. Her er i hvert fall mulighet til å finne kontaktadres-

ser til andre kommuner og deres ideer og erfaringer, og til alle deltakerne i TaKT-opplæringen. Her legges også ut fagstoff fra samlingene og annet nytt og relevant fra SHdir.

Selve Idebanken er i dag relativt gjemt på sidene til Sosial- og helsedirektoratet. Det skal forholdsvis mange tastetrykk til å for å komme seg helt dit. Ved vurderingen av videreføring av TaKT er spørsmålet om organisering av nettsted aktuelt. Er det nødvendig med et eget nettsted i fortsettelsen? Er det hensiktsmessig å beholde nettsiden under SHdir? Bør nettsiden driftes av et annet miljø? Kan den knyttes sammen med andre relevante satsinger (Familienettet, Samsynt og Framsynt (tidl SKUR), Flink med Folk (KS))?

Vi foreslår i alle fall publisering av en trykket Idekatalog (som TaKT-publikasjon) i papirversjon på grunnlag av de innsamlede ”gode løsningene” fra deltakergruppene. Dette bør bli en redigert versjon av det som ligger ute i /legges ut i Idebanken sortert på tema. Katalogen bør om mulig distribueres på samme måte som eksempelsamlingen (*Gode løsninger – hva er det?*) og rettighetsheftet (*Barn og Unge med nedsatt funksjonsevne – hvilke rettigheter har familien?*), som en gratis publisering fra SHdir.

4.3 Runde 2 med TaKT-kurs

Interessen for TaKT-opplæringen har i de fleste fylkene vært større enn tilbudet. Det er av hensyn til gjennomføringen satt et tak på 50 deltakere pr fylke (60 deltakere i Oslo, Akershus, Hordaland og Nordland). Kommunene er oppfordret til å melde på en tverrfaglig gruppe, og i prioriteringen av deltakere er hele kommunegrupper tatt med, mens andre kommuner ha blitt stående ”på vent”. SHdir har derfor gitt tilskudd til 10 nye gjennomføringer i fylker/regioner der det er etterspørsel etter en ”runde 2”. Denne runden starter allerede i juni 07, med en gjennomføring i Nordland for kommunene i Lofoten og Vesterålen. Det er også planlagt en ny runde i Hordaland høsten 07. Videre følger en runde for Buskerud og Vestfold i samarbeid. Vi er i løpende dialog med fylkesmennenes kontaktpersoner i fylkene med sikte på å avtale nye runder der det er potensial og behov.

Andre runde vil gjennomføres over samme lest som første runde, men med løpende mindre justeringer, som i første runde, basert bl.a. på deltakernes evaluering. Det er også aktuelt å involvere TaKT-kontaktpersonene i noen kommuner/bydeler (evt. også noen av de forrige deltakerne) i planleggingen av noen av gjennomføringene.

4.4 Samme kurs – andre målgrupper

Den andre runden (4.3.) vil vise om behovet til for kurset i denne formen og til samme målgruppe er mettet. Vi mener at evt. videreføring av kursene i sin nåværende form bør utvides med andre målgrupper i tillegg til kommunalt ansatte.

Det er vektlagt at TaKT-opplæringen ikke skal være bare et kurs, men *også en møteplass*

- mellom nivå (ledere, saksbehandler og tjenesteutøver)
- mellom fag og enheter
- mellom linjer og forvaltningsnivå

Ambisjonen om å være en møteplass mellom linjer og forvaltningsnivå har til nå først og fremst blitt ivaretatt på siste samling, der en rekke samarbeidsparter er invitert som gjester og innledere (barnehabiliteringstjeneste, NAV hjelpemiddel-sentral, Buf- etat/Hva med oss?, StatPed, lærings- og mestringssentre, Home Start, idrettskretsene, brukerorganisasjoner m.fl.). Men i enkelte fylker har også ansatte ved habiliteringstjenesten vært med som deltakere på hele kurset. I prinsippet har det vært åpnet for deltakelse fra andre enn kommunene, men interessen fra kommunene som den prioriterte målgruppen har vært så stor at det stort sett ikke har vært plasser til overs.

Samordning og kommunikasjon mellom første og annenlinjetjeneste pekes på som en utfordring i utformingen av helhetlige tilbud til barn med funksjonsnedsettelse og er et viktig tema i opplæringsprogrammet. For å styrke samhandlingen mellom nivå kan det være fruktbart å gjennomføre nye kurs med utvidet målgruppe, som i enda større grad kunne legges opp som et verksted for samhandling. NAV (både fhv trygdekontor og hjelpemiddelsentral, helseforetakene (habiliteringstjeneste, barneavdeling, lærings- og mestringssentre, BUP), familievern, er aktuelle samarbeidsparter. Det har også vært interesse for å delta fra Home Start Norge. Idrettskretsene kan også være aktuell for deltakelse.

En utvidelse av målgruppa bør ikke minst omfatte brukerorganisasjoner. Det har vært etterspørsel fra brukerrepresentanter og brukerorganisasjoner om å kunne delta på hele opplæringen, ikke bare på siste dag. Nye kurs med utvidet målgruppe, der de kommunale gruppene ikke bare består av kommunalt ansatte, men også av brukere, 2.linje og andre samarbeidsparter lokalt vil kunne fungere som fruktbare verksteder for utvikling av enda bedre løsninger. Brukerorganisasjoner og brukerepresentanter bør forøvring ha en sentral rolle i alle former for evt. videreføring.

4.5 Fylkesvise oppfølgingsdager/- samlinger

Spørreundersøkelsen til deltakerne omfatter bl.a. et åpent spørsmål om ønsker for og ideer til oppfølging/videreføring av TaKT - opplæringsprogrammet. Ett av temaene mange trekker fram er ønsket om en oppfølgingsdag/-samling for deltakerne fylkesvis etter et år, med presentasjon av status fra kommunene i forhold til gode løsninger/ideer og handlingsplan og utveksling av erfaringer. Hvordan har det gått siden sist? (En slik møteplass ville kunne gi viktige innspill til følgeforskning/videre evaluering av TaKT-programmet). Slike årlige samlinger vil kunne bidra til å opprettholde nyttige nettverk.

Det er ønskelig – fra deltakernes side - at en slik samling samtidig også kan omfatte oppfrisking og oppdatering mht nye lover, retningslinjer, ny forskning og litteratur. Slike oppfølgings-samlinger kan tenkes arrangert av fylkesmannen i samarbeid med relevante fagmiljø. Her kan en se for seg bidrag fra både regionale praksismiljø, FoU- miljø og brukerorganisasjoner regionalt, for å sette fokus på aktuelle prosjekt, tiltak og erfaringer regionalt. I denne sammenhengen passer det å nevne at deltakerne etterspør samordning av eventuell TaKT- oppfølging og andre statlige satsinger på tverrfaglig samarbeid for tilsvarende målgrupper av ansatte.

4.6 Forankringskonferanser for kommunale ledere og politikere

"Skulle ønske det var representanter fra kommunen med økonomistyring. Det hadde vært lurt at de også møter fagpersonale. Det er ledere som ofte er proppen og de som det er vanskelig å komme i dialog med. Kommunikasjon med disse på et slikt kurs ville vært læring for begge parter."

"Administrasjon (ledere, rådmenn osv.) bør delta på deler av liknende samlinger/kurs".

Deltakerne er veldig opptatt av spørsmålet om kommunikasjon mellom fagnivå og administrativt nivå/ledernivå i kommunene og hvordan forankre videre utviklingsarbeid der beslutningene tas og ressursene fordeles. Integrering kan her skje både "nedenfra" - ved initiativ fra TaKT-deltakerne - og "ovenfra" – ved at det arrangeres samlinger for kommunal ledelse der det settes fokus på de temaene som har vært sentrale i TaKT- satsingen. Slike konferanser bør gjerne sees i sammenheng med den statlige og kommunale oppfølgingen av det landsomfattende tilsynet med habiliteringstjenester til barn i 2006.

4.7 Kommunale forankringsprosesser

”Oppfølging i den enkelte kommune med en samling for virksomhetsledere og rådmenn med presentasjon av handlingsplanene og evaluering av fremdriften med den”.

Mange av kommunegruppene reiser hjem fra TaKT- kurset med en handlingsplan med gode tiltak og kaller lederne sine inn til møte for å legge den fram. I denne sammenhengen kan også TaKT-DVDen være et nyttig verktøy. I mange av kommunene vil denne prosessen kunne gå av seg selv. Men det vil være nyttig å kunne tilby de kommunene som ønsker og har behov for det, en form for oppfølgingstjeneste som kan bistå i slike prosesser. Her kan en tenke seg mange måter å organisere dette på f.eks i form av et team av oppfølgingskonsulenter fra regionale FoU-miljø.

4.8 TaKT- kurs skreddersydd for enkeltkommuner

Norge er som sagt mangfoldig, og kommunene har ulike utfordringer. Det etterspørres egne kurs for små kommuner.

”Hverdagen i en liten kommune er helt forskjellig fra en stor kommune, derfor kan det være vanskelig å ta med alt du lærer på kurs. Jeg synes som oftest at det blir henvist til store kommuner når det gjelder modeller for organisering o.l. Det er ikke alltid det passer i små kommuners hverdag.”

Og det etterspørres egne kurs for store kommuner – d.v.s. Oslo. Oslo har både en del muligheter og en del utfordringer som er særegne. At noen tjenester er organisert på bydelsnivå, mens andre (skole) ikke er det, bidrar til utfordringer for det tverrfaglige samarbeidet. En annen utfordring er en stor andel minoritetsspråklige innbyggere og brukere, som fordrer andre former for tilrettelegging av tjenester og av møtet med hjelpeapparatet på.

”TaKT i mindre skala, skreddersydd for en enkelt kommune, og med mulighet for flere til å delta”. Det er relativt stor etterspørsel etter mer prosessrettede kurs for de enkelte kommuner. Flere trekker fram fordelene ved å kunne gjennomføre særlig kommunikasjonsdelen av kurset i sitt daglige miljø. Behovet for enda bredere tverrfaglig samarbeid trekkes her fram - *”PPT, barnevern og skole må involveres sterkere i det tverrfaglige samarbeidet”.* Kommuneinterne prosesser med bred tverrfaglig deltakelse og deltakelse fra flere nivå vil kunne bidra til organisasjonslæring på en bedre måte enn dagens TaKT-kurs, som bare har noen få deltakere fra hver kommune/bydel.

Slike kurs må naturligvis skreddersys i samarbeid med brukerkommunene. Det vil også til dette være aktuelt å etablere et nettverk av prosessleder- /kursholdermiljø, som kan turnere slike kurs regionalt.

4.9 Kompetansenettverk – koordinerende enheter, IP og koordinatore

Det skal finnes en *koordinerende enhet for habiliterings- og rehabiliteringsvirksomheten* i kommunen. Her finnes allerede en infrastruktur å spille på i det videre arbeidet. En ide i utviklingsfasen av TaKT-opplæringsprogrammet var å rekruttere og lære opp et nettverk av kommunale coacher for oppfølging i kommunene etter endt kurs. Nå finnes allerede funksjoner og strukturer i kommunen som skal og kan fungere koordinerende på individ og systemnivå, så rekruttering av kontaktpersoner ser vi ikke lenger som aktuelt. Men å forankre kommunens TaKT – videreføring i de koordinerende enhetene kan i seg selv bidra til å vitalisere, og avdekke viktigheten av denne funksjonen. Både det landsomfattende tilsynet med habiliteringstjenester og TaKT-samlingene avdekker et stort behov for rekruttering, rolleavklaring, forankring, opplæring og ivaretagelse av koordinatore på individnivå (knyttet til individuell plan) og for bedre koordinering på systemnivå (systemkoordinatore, koordinerende enhet). En videreføring av TaKT bør omfatte en styrking av nettverk av koordinerende enheter og nettverkene av IP- koordinatore på individnivå i kommune.

Dette kan organiseres på flere vis. Det er nærliggende å se dette i sammenheng med oppfølging av Samsynt og Framsynt-nettverkene. I tillegg til allerede etablerte strukturene kan det også her bygges på et regionalt nettverk av FoU-miljø og prosessledere/ coacher som kan gi ekstern bistand.

5 Behov for videre evaluering/ følgeforskning

5.1 En bredere evaluering

”Kan man undersøke om foreldre/foresatte har fått en bedre hverdag etter dette?”, er et betimelig spørsmål fra en av deltakerne som svar på ønske for oppfølging av TaKT. Det overordnede målet for opplæringsprogrammet er å bidra til gode løsninger for barn med nedsatt funksjonsevne og deres foreldre. Et spørreskjema til deltakerne to uker etter kurslutt kan ikke fortelle mye om måloppnåelse i forhold til *dette* målet. En evaluering som skal gi svar på om familiene har fått en bedre hverdag må naturligvis strekke seg over lang tid og omfatte ulike aktørers opplevelser og vurderinger og ulike forskningsmetodiske tilnærminger.

Det er viktig å avklare formålet med evt. videre evaluering og hvilke form for evaluering som ønskes. Skal det være en effektevaluering som vurderer virkninger i ettertid eller skal det være en følgeevaluering som kan bidra med innspill til utvikling og endring underveis i prosessene? Evaluering av TaKT- opplæringen bør ta utgangspunkt både i de målene som opprinnelig var satt fra oppdragsgiver og de mål som er konkretisert siden, som mål for de enkelte moduler og programmet i sin helhet. Men en evaluering vil aldri kunne si noe sikkert om årsakssammenhenger; om familier får det bedre er det slett ikke sikkert det er et resultat av TaKT- opplæring eller TaKT- satsingen i det hele! Men det vil uansett vært interessant å følge utviklingen i norske kommuner mht tjenester til barn med nedsatt funksjonsevne og deres familier etter at det nå har vært satt fokus på denne målgruppen på flere måter.

Det er en rekke tema, spørsmål og delmål som det vil være fruktbart og nyttig å forfølge videre i en bredere anlagt evaluering, gjerne i form av følgeforskning over tid eller i enkeltstudier:

- Slike umiddelbare spørreundersøkelser som den vi gjennomfører løpende har begrenset verdi med tanke på å si noe om læring og endring. Derfor vil det være nyttig å intervju deltakere mer inngående en tid etterpå om de samme spørsmålene.

- Oppfølgingssamlinger etter en tid (kap 4.5) vil være egnede fora for å hente informasjon om prosesser og hendelser ute i kommunene i kjølvannet av TaKT.
- Det aller viktigste fokuset for en evaluering er å undersøke og analysere det som skjer i kommunene i ettertid: Hvordan videreføres planene som ble lagt i løpet av kurset? Har man oppnådd bedre samarbeid på tvers av fag? Har samordning mellom faglig og administrativt nivå utviklet seg? Er det endringer i relasjonen til samarbeidsparter utenfor kommunen (gamle og nye)? Er det etablert nye samarbeidsrutiner eller – nettverk? Er det etablert nye tiltak? Har noen nye ideer blitt satt ut i livet? Er samarbeidet med brukerne endret? Hvorfor? Hvorfor ikke? Hva oppleves evt. som hindringer for dette og hvordan kan man jobbe videre for å bygge ned hindringene? En helhetlig evaluering må omfatte også andre aktører/informanter enn deltakerne selv (brukere, brukerorg, samarbeidspartnere m.fl.). Casestudier i en del av deltakerkommunene, der man følger prosesser over tid, vil være en egnet framgangsmåte for å belyse slike spørsmål.
- Er de Gode Løsningene til TaKT-deltakerne gode for brukerne? Videre evaluering bør aktivisere og involvere brukerorganisasjoner og også andre, uorganiserte grupper av brukere lokalt og regionalt. Brukerpanel, fokusgrupper og lyttemøter kan være egnede metoder for å få fram brukernes synspunkt og perspektiv.

5.2 Behov for videre forskning

Vi vil også her trekke fram noen tema som underveis i arbeidet har utpekt seg som særlig viktige å følge forskningsmessig framover:

- Det er fortsatt grunn til å holde fokus på implementering av ordningen med individuelle planer i kommunene. Det er behov for og tid for systematisk innhenting av brukererfaringer.
- Det er også viktig å holde fokus på forankring av arbeidet med individuelle planer i kommunen og koordineringen mellom individ- og systemnivå. Her er det viktig med følgeforskning og erfaringsoverføring
- Integrering av skolesektoren i øvrig kommunalt tverrfaglig samarbeid, særlig knyttet til individuell plan og koordinatorfunksjonen volder hodebry mange steder, for eksempel i Oslo der skolen er organisert bydekkende, mens øvrige relevante tjenester er organisert på bydelsnivå. Men det finnes også kommuner der dette samarbeidet er uproblematisk. Deres erfaringer og løsninger bør ha stor overføringsverdi – hva er det som gjør at samarbeidet fungerer godt?

- Småkommuner har andre utfordringer enn store og finner også en del andre løsninger. Her er det potensial for kommunale og interkommunale forsøks- og utviklingsprosjekt.
- Hvilken betydning har kommunale tverrfaglige nettverk? Hva er suksesskriteriene? Når bidrar de til innovasjon og endring? Evt. på hvilken måte? (TaKT-nettverkene vil kunne være fruktbare case for å studere mer generelle spørsmål knyttet til jobbing i nettverk).
- To-nivå-organisering i kommunene - hemmer eller fremmer den tverrfaglig samarbeid for denne målgruppen? Hvordan styrke samarbeide på tvers innenfor denne organisasjonsmodellen?
- Effekt av bestiller/utførermodellen for denne målgruppen? Hva er brukernes erfaringer?
- NAV- reformen – medfører den endringer for denne målgruppen?

Vedlegg 1 Deltakerundersøkelse. Svar fra de enkelte fylkene

Akershus.

	Helt uenig Count	Ganske uenig Count	Ganske enig Count	Helt enig Count
Jeg har fått mer kunnskap om den velferdspolitiske rammen rundt barn med funksjonsnedsettelse	1	12	19	8
Jeg har økt min kompetanse på aktuelle lover, regler, ytelser og tjenester	5	6	21	8
Jeg har fått økt innsikt i familienes utfordringer i hverdagen og i møte med hjelpeapparatet	4	7	16	13
Jeg har blitt bevisst betydningen av min egen kommunikasjon	1	5	18	16
Jeg har utviklet kunnskap om og ferdigheter i kommunikasjon og samhandling med brukere	2	7	23	7
Jeg har utviklet kunnskap om og ferdigheter i kommunikasjon på tvers av faggrenser, sektorer og forvaltningsnivå	2	11	18	9
Jeg har blitt bevisst egne muligheter for å skape endringer i egen organisasjon	2	11	18	9
Jeg har fått nye ideer til løsninger		3	21	16
Jeg har formidlet gode ideer til andre		5	24	10
Jeg vet nå mer om hvor jeg kan lete etter gode ideer		3	17	20
Jeg har gått inn i nye samarbeidsrelasjoner i egen kommune	4	17	15	4
Jeg har funnet nye samarbeidsparter i andre kommuner		7	20	13
Jeg har funnet nye samarbeidsparter utenom kommunene	7	17	12	3
Å delta i TaKT Opplæringsprogrammet har vært nyttig for meg i min arbeidshverdag		7	17	13
Jeg har gjort noen endringer i mitt daglige arbeide som følge av kurset	6	14	17	3
Vi kommer til å fortsette arbeidet i den kommunale / interkommunale gruppa som jeg jobbet i gjennom kurset	8	11	12	8
Vi kommer til å ha mer organisert samarbeide med foreldre-/brukergrupper etter kurset	4	15	20	1
Jeg kommer til å holde kontakten med folk fra de andre kommunene som jeg møtte på kurset	7	9	18	5
Vi har tatt det første skritt i handlingsplanen som vi laget siste kursdagen	7	12	14	5
Jeg tror vi kommer til å gjennomføre tiltakene i handlingsplanen	6	6	20	4

Buskerud.

	Helt uenig Count	Ganske uenig Count	Ganske enig Count	Helt enig Count
Jeg har fått mer kunnskap om den velferdspolitiske rammen rundt barn med funksjonsnedsettelse		4	15	7
Jeg har økt min kompetanse på aktuelle lover, regler, ytelser og tjenester	1	2	15	8
Jeg har fått økt innsikt i familienes utfordringer i hverdagen og i møte med hjelpeapparatet	1	5	11	8
Jeg har blitt bevisst betydningen av min egen kommunikasjon		4	9	12
Jeg har utviklet kunnskap om og ferdigheter i kommunikasjon og samhandling med brukere	2	3	13	7
Jeg har utviklet kunnskap om og ferdigheter i kommunikasjon på tvers av faggrensener, sektorer og forvaltningsnivå	1	7	13	4
Jeg har blitt bevisst egne muligheter for å skape endringer i egen organisasjon	1	5	16	2
Jeg har fått nye ideer til løsninger		3	12	9
Jeg har formidlet gode ideer til andre		6	10	8
Jeg vet nå mer om hvor jeg kan lete etter gode ideer		3	7	14
Jeg har gått inn i nye samarbeidsrelasjoner i egen kommune	3	8	5	9
Jeg har funnet nye samarbeidsparter i andre kommuner	6	7	9	3
Jeg har funnet nye samarbeidsparter utenom kommunene	8	8	4	3
Å delta i TaKT Opplæringsprogrammet har vært nyttig for meg i min arbeidshverdag		4	12	9
Jeg har gjort noen endringer i mitt daglige arbeide som følge av kurset	5	8	9	3
Vi kommer til å fortsette arbeidet i den kommunale / interkommunale gruppa som jeg jobbet i gjennom kurset	2	3	5	15
Vi kommer til å ha mer organisert samarbeide med foreldre-/brukergrupper etter kurset	1	9	13	1
Jeg kommer til å holde kontakten med folk fra de andre kommunene som jeg møtte på kurset	6	6	10	1
Vi har tatt det første skritt i handlingsplanen som vi laget siste kursdagen	2	4	10	7
Jeg tror vi kommer til å gjennomføre tiltakene i handlingsplanen	1	1	17	4

Finmark.

	Helt uenig Count	Ganske uenig Count	Ganske enig Count	Helt enig Count
Jeg har fått mer kunnskap om den velferdspolitiske rammen rundt barn med funksjonsnedsettelse		2	7	8
Jeg har økt min kompetanse på aktuelle lover, regler, ytelser og tjenester		1	10	6
Jeg har fått økt innsikt i familiens utfordringer i hverdagen og i møte med hjelpeapparatet		2	6	9
Jeg har blitt bevisst betydningen av min egen kommunikasjon		1	6	10
Jeg har utviklet kunnskap om og ferdigheter i kommunikasjon og samhandling med brukere		3	5	9
Jeg har utviklet kunnskap om og ferdigheter i kommunikasjon på tvers av faggrenser, sektorer og forvaltningsnivå		1	5	11
Jeg har blitt bevisst egne muligheter for å skape endringer i egen organisasjon		1	11	5
Jeg har fått nye ideer til løsninger		1	5	11
Jeg har formidlet gode ideer til andre		1	8	8
Jeg vet nå mer om hvor jeg kan lete etter gode ideer			6	11
Jeg har gått inn i nye samarbeidsrelasjoner i egen kommune	1	4	9	3
Jeg har funnet nye samarbeidspartner i andre kommuner	1	8	6	2
Jeg har funnet nye samarbeidspartner utenom kommunene	1	9	4	3
Å delta i TaKT Opplæringsprogrammet har vært nyttig for meg i min arbeidshverdag		2	4	11
Jeg har gjort noen endringer i mitt daglige arbeide som følge av kurset	1	3	8	5
Vi kommer til å fortsette arbeidet i den kommunale / interkommunale gruppa som jeg jobbet i gjennom kurset	1	2	8	5
Vi kommer til å ha mer organisert samarbeide med foreldre-/brukergrupper etter kurset		4	10	3
Jeg kommer til å holde kontakten med folk fra de andre kommunene som jeg møtte på kurset	2	8	4	3
Vi har tatt det første skritt i handlingsplanen som vi laget siste kursdagen		2	10	5
Jeg tror vi kommer til å gjennomføre tiltakene i handlingsplanen	1		10	6

Hedmark.

	Helt uenig Count	Ganske uenig Count	Ganske enig Count	Helt enig Count
Jeg har fått mer kunnskap om den velferdspolitiske rammen rundt barn med funksjonsnedsettelse		4	18	16
Jeg har økt min kompetanse på aktuelle lover, regler, ytelser og tjenester		4	16	18
Jeg har fått økt innsikt i familienes utfordringer i hverdagen og i møte med hjelpeapparatet		3	13	22
Jeg har blitt bevisst betydningen av min egen kommunikasjon			18	20
Jeg har utviklet kunnskap om og ferdigheter i kommunikasjon og samhandling med brukere		3	21	14
Jeg har utviklet kunnskap om og ferdigheter i kommunikasjon på tvers av faggrenser, sektorer og forvaltningsnivå	1	3	17	17
Jeg har blitt bevisst egne muligheter for å skape endringer i egen organisasjon		6	16	16
Jeg har fått nye ideer til løsninger		2	13	23
Jeg har formidlet gode ideer til andre		3	18	17
Jeg vet nå mer om hvor jeg kan lete etter gode ideer		1	12	25
Jeg har gått inn i nye samarbeidsrelasjoner i egen kommune	4	7	14	13
Jeg har funnet nye samarbeidspartner i andre kommuner	3	8	15	11
Jeg har funnet nye samarbeidspartner utenom kommunene	4	12	20	2
Å delta i TaKT Opplæringsprogrammet har vært nyttig for meg i min arbeidshverdag			13	25
Jeg har gjort noen endringer i mitt daglige arbeide som følge av kurset	2	10	19	7
Vi kommer til å fortsette arbeidet i den kommunale / interkommunale gruppa som jeg jobbet i gjennom kurset		3	18	17
Vi kommer til å ha mer organisert samarbeide med foreldre-/brukergrupper etter kurset		12	15	9
Jeg kommer til å holde kontakten med folk fra de andre kommunene som jeg møtte på kurset	2	17	14	5
Vi har tatt det første skritt i handlingsplanen som vi laget siste kursdagen	2	12	11	13
Jeg tror vi kommer til å gjennomføre tiltakene i handlingsplanen		1	19	18

Hordaland.

	Helt uenig Count	Ganske uenig Count	Ganske enig Count	Hell enig Count
Jeg har fått mer kunnskap om den velferdspolitiske rammen rundt barn med funksjonsnedsettelse	1	5	26	9
Jeg har økt min kompetanse på aktuelle lover, regler, ytelse og tjenester	1	6	20	14
Jeg har fått økt innsikt i familienes utfordringer i hverdagen og i møte med hjelpeapparatet	3	2	19	17
Jeg har blitt bevisst betydningen av min egen kommunikasjon	1	4	24	11
Jeg har utviklet kunnskap om og ferdigheter i kommunikasjon og samhandling med brukere	1	6	27	7
Jeg har utviklet kunnskap om og ferdigheter i kommunikasjon på tvers av faggrenser, sektorer og forvaltningsnivå	2	7	22	10
Jeg har blitt bevisst egne muligheter for å skape endringer i egen organisasjon	1	5	24	11
Jeg har fått nye ideer til løsninger		4	20	17
Jeg har formidlet gode ideer til andre	1	5	24	11
Jeg vet nå mer om hvor jeg kan lete etter gode ideer		3	15	23
Jeg har gått inn i nye samarbeidsrelasjoner i egen kommune	3	14	14	9
Jeg har funnet nye samarbeidspartnere i andre kommuner	9	18	12	1
Jeg har funnet nye samarbeidspartnere utenom kommunene	10	19	10	1
Å delta i TaKT Opplæringsprogrammet har vært nyttig for meg i min arbeidshverdag	1	2	24	14
Jeg har gjort noen endringer i mitt daglige arbeid som følge av kurset	6	15	15	4
Vi kommer til å fortsette arbeidet i den kommunale / interkommunale gruppa som jeg jobbet i gjennom kurset	3	4	13	16
Vi kommer til å ha mer organisert samarbeide med foreldre-/brukergrupper etter kurset	2	10	23	3
Jeg kommer til å holde kontakten med folk fra de andre kommunene som jeg møtte på kurset	12	20	8	1
Vi har tatt det første skritt i handlingsplanen som vi laget siste kursdagen	9	9	14	8
Jeg tror vi kommer til å gjennomføre tiltakene i handlingsplanen	3	5	20	13

Nordland.

	Helt uenig Count	Ganske uenig Count	Ganske enig Count	Helt enig Count
Jeg har fått mer kunnskap om den velferdspolitiske rammen rundt barn med funksjonsnedsettelse		1	20	16
Jeg har økt min kompetanse på aktuelle lover, regler, ytelse og tjenester		3	18	16
Jeg har fått økt innsikt i familienes utfordringer i hverdagen og i møte med hjelpeapparatet		1	17	19
Jeg har blitt bevisst betydningen av min egen kommunikasjon		2	12	23
Jeg har utviklet kunnskap om og ferdigheter i kommunikasjon og samhandling med brukere		3	20	14
Jeg har utviklet kunnskap om og ferdigheter i kommunikasjon på tvers av faggrenser, sektorer og forvaltningsnivå		3	18	15
Jeg har blitt bevisst egne muligheter for å skape endringer i egen organisasjon	1	3	17	15
Jeg har fått nye ideer til løsninger		3	17	17
Jeg har formidlet gode ideer til andre		2	25	10
Jeg vet nå mer om hvor jeg kan lete etter gode ideer	1		14	22
Jeg har gått inn i nye samarbeidsrelasjoner i egen kommune	4	9	12	11
Jeg har funnet nye samarbeidspartnere i andre kommuner	2	14	15	6
Jeg har funnet nye samarbeidspartnere utenom kommunene	5	16	11	3
Å delta i TaKT Opplæringsprogrammet har vært nyttig for meg i min arbeidshverdag		3	12	22
Jeg har gjort noen endringer i mitt daglige arbeid som følge av kurset	3	10	19	5
Vi kommer til å fortsette arbeidet i den kommunale / interkommunale gruppa som jeg jobbet i gjennom kurset	7	4	9	16
Vi kommer til å ha mer organisert samarbeide med foreldre-/brukergrupper etter kurset	3	4	23	6
Jeg kommer til å holde kontakten med folk fra de andre kommunene som jeg møtte på kurset	8	14	11	4
Vi har tatt det første skritt i handlingsplanen som vi laget siste kursdagen	11	6	10	9
Jeg tror vi kommer til å gjennomføre tiltakene i handlingsplanen	1	8	13	13

Oppland.

	Helt uenig Count	Ganske uenig Count	Ganske enig Count	Helt enig Count
Jeg har fått mer kunnskap om den velferdspolitiske rammen rundt barn med funksjonsnedsettelse		3	23	8
Jeg har økt min kompetanse på aktuelle lover, regler, ytelser og tjenester	1	3	17	13
Jeg har fått økt innsikt i familienes utfordringer i hverdagen og i møte med hjelpeapparatet	1	3	13	16
Jeg har blitt bevisst betydningen av min egen kommunikasjon		1	16	16
Jeg har utviklet kunnskap om og ferdigheter i kommunikasjon og samhandling med brukere		3	18	11
Jeg har utviklet kunnskap om og ferdigheter i kommunikasjon på tvers av faggrenser, sektorer og forvaltningsnivå		4	24	6
Jeg har blitt bevisst egne muligheter for å skape endringer i egen organisasjon		5	24	5
Jeg har fått nye ideer til løsninger		4	17	13
Jeg har formidlet gode ideer til andre		5	21	8
Jeg vet nå mer om hvor jeg kan lete etter gode ideer		2	11	20
Jeg har gått inn i nye samarbeidsrelasjoner i egen kommune	8	8	13	5
Jeg har funnet nye samarbeidspartner i andre kommuner	4	9	17	4
Jeg har funnet nye samarbeidspartner utenom kommunene	6	11	15	2
Å delta i TaKT Opplæringsprogrammet har vært nyttig for meg i min arbeidshverdag		3	15	16
Jeg har gjort noen endringer i mitt daglige arbeide som følge av kurset	3	12	13	6
Vi kommer til å fortsette arbeidet i den kommunale / interkommunale gruppa som jeg jobbet i gjennom kurset	2	2	13	16
Vi kommer til å ha mer organisert samarbeide med foreldre-/brukergrupper etter kurset	1	9	15	7
Jeg kommer til å holde kontakten med folk fra de andre kommunene som jeg møtte på kurset	4	11	16	2
Vi har tatt det første skritt i handlingsplanen som vi laget siste kursdagen	4	5	13	10
Jeg tror vi kommer til å gjennomføre tiltakene i handlingsplanen		3	17	12

Oslo¹.

	Helt uenig	Ganske uenig	Ganske enig	Helt enig
	Count	Count	Count	Count
Jeg har fått mer kunnskap om den velferdspolitiske rammen rundt barn med funksjonsnedsettelse	3	7	9	7
Jeg har økt min kompetanse på aktuelle lover, regler, ytelser og tjenester	2	10	8	6
Jeg har fått økt innsikt i familienes utfordringer i hverdagen og i møte med hjelpeapparatet	2	7	11	6
Jeg har blitt bevisst betydningen av min egen kommunikasjon	4	5	13	4
Jeg har utviklet kunnskap om og ferdigheter i kommunikasjon og samhandling med brukere	4	9	8	4
Jeg har utviklet kunnskap om og ferdigheter i kommunikasjon på tvers av faggrener, sektorer og forvaltningsnivå	5	11	8	2
Jeg har blitt bevisst egne muligheter for å skape endringer i egen organisasjon	1	9	13	3
Jeg har fått nye ideer til løsninger	1	2	15	8
Jeg har formidlet gode ideer til andre		6	12	8
Jeg vet nå mer om hvor jeg kan lete etter gode ideer		2	7	17
Jeg har gått inn i nye samarbeidsrelasjoner i egen kommune	1	9	8	8
Jeg har funnet nye samarbeidspartner i andre kommuner	5	5	10	6
Jeg har funnet nye samarbeidspartner utenom kommunene	12	5	6	2
Å delta i TaKT Opplæringsprogrammet har vært nyttig for meg i min arbeidshverdag	1	7	12	6
Jeg har gjort noen endringer i mitt daglige arbeide som følge av kurset	1	13	11	1
Vi kommer til å fortsette arbeidet i den kommunale / interkommunale gruppa som jeg jobbet i gjennom kurset	3	5	9	8
Vi kommer til å ha mer organisert samarbeide med foreldre-/brukergrupper etter kurset	1	14	8	1
Jeg kommer til å holde kontakten med folk fra de andre kommunene som jeg møtte på kurset	3	8	10	4
Vi har tatt det første skritt i handlingsplanen som vi laget siste kursdagen	1	9	12	4
Jeg tror vi kommer til å gjennomføre tiltakene i handlingsplanen		3	16	6

¹ Spørreundersøkelsen til Oslo kommune er nylig sendt ut når denne rapporten går i trykken. Flere svar ventes.

Telemark.

	Helt uenig Count	Ganske uenig Count	Ganske enig Count	Helt enig Count
Jeg har fått mer kunnskap om den velferdspolitiske rammen rundt barn med funksjonsnedsettelse	1	1	19	4
Jeg har økt min kompetanse på aktuelle lover, regler, ytelser og tjenester	1	2	15	7
Jeg har fått økt innsikt i familienes utfordringer i hverdagen og i møte med hjelpeapparatet	1	1	12	11
Jeg har blitt bevisst betydningen av min egen kommunikasjon		2	14	9
Jeg har utviklet kunnskap om og ferdigheter i kommunikasjon og samhandling med brukere	1	3	14	7
Jeg har utviklet kunnskap om og ferdigheter i kommunikasjon på tvers av faggrener, sektorer og forvaltningsnivå	1	4	15	5
Jeg har blitt bevisst egne muligheter for å skape endringer i egen organisasjon	1	3	16	5
Jeg har fått nye ideer til løsninger		3	12	10
Jeg har formidlet gode ideer til andre		5	12	8
Jeg vet nå mer om hvor jeg kan lete etter gode ideer		4	9	12
Jeg har gått inn i nye samarbeidsrelasjoner i egen kommune	1	7	14	3
Jeg har funnet nye samarbeidsparter i andre kommuner	1	8	9	7
Jeg har funnet nye samarbeidsparter utenom kommunene	4	8	9	4
Å delta i TaKT Opplæringsprogrammet har vært nyttig for meg i min arbeidshverdag	1	1	12	10
Jeg har gjort noen endringer i mitt daglige arbeide som følge av kurset	1	12	8	3
Vi kommer til å fortsette arbeidet i den kommunale / interkommunale gruppa som jeg jobbet i gjennom kurset	3	2	9	11
Vi kommer til å ha mer organisert samarbeide med foreldre-/brukergrupper etter kurset	1	6	13	5
Jeg kommer til å holde kontakten med folk fra de andre kommunene som jeg møtte på kurset	4	9	9	2
Vi har tatt det første skritt i handlingsplanen som vi laget siste kursdagen	3	4	12	6
Jeg tror vi kommer til å gjennomføre tiltakene i handlingsplanen	2		17	6

Troms.

	Helt uenig Count	Ganske uenig Count	Ganske enig Count	Helt enig Count
Jeg har fått mer kunnskap om den velferdspolitiske rammen rundt barn med funksjonsnedsettelse	2	4	19	10
Jeg har økt min kompetanse på aktuelle lover, regler, ytelser og tjenester		7	16	12
Jeg har fått økt innsikt i familienes utfordringer i hverdagen og i møte med hjelpeapparatet	1	2	12	20
Jeg har blitt bevisst betydningen av min egen kommunikasjon	1	2	18	14
Jeg har utviklet kunnskap om og ferdigheter i kommunikasjon og samhandling med brukere	2	3	19	11
Jeg har utviklet kunnskap om og ferdigheter i kommunikasjon på tvers av faggrenser, sektorer og forvaltningsnivå	2	5	16	11
Jeg har blitt bevisst egne muligheter for å skape endringer i egen organisasjon	1	4	22	8
Jeg har fått nye ideer til løsninger			15	20
Jeg har formidlet gode ideer til andre		4	21	9
Jeg vet nå mer om hvor jeg kan lete etter gode ideer		3	14	18
Jeg har gått inn i nye samarbeidsrelasjoner i egen kommune	4	4	17	9
Jeg har funnet nye samarbeidsparter i andre kommuner	5	13	10	7
Jeg har funnet nye samarbeidsparter utenom kommunene	4	15	11	5
Å delta i TaKT Opplæringsprogrammet har vært nyttig for meg i min arbeidshverdag		4	13	18
Jeg har gjort noen endringer i mitt daglige arbeide som følge av kurset	4	11	16	4
Vi kommer til å fortsette arbeidet i den kommunale / interkommunale gruppa som jeg jobbet i gjennom kurset	2	7	20	5
Vi kommer til å ha mer organisert samarbeide med foreldre-/brukergrupper etter kurset	5	10	12	8
Jeg kommer til å holde kontakten med folk fra de andre kommunene som jeg møtte på kurset	9	16	7	3
Vi har tatt det første skritt i handlingsplanen som vi laget siste kursdagen	3	6	20	6
Jeg tror vi kommer til å gjennomføre tiltakene i handlingsplanen		4	19	12

Vestfold.

	Helt uenig	Ganske uenig	Ganske enig	Helt enig
	Count	Count	Count	Count
Jeg har fått mer kunnskap om den velferdspolitiske rammen rundt barn med funksjonsnedsettelse		1	19	1
Jeg har økt min kompetanse på aktuelle lover, regler, ytelser og tjenester		3	13	5
Jeg har fått økt innsikt i familienes utfordringer i hverdagen og i møte med hjelpeapparatet		3	10	8
Jeg har blitt bevisst betydningen av min egen kommunikasjon	1	2	9	9
Jeg har utviklet kunnskap om og ferdigheter i kommunikasjon og samhandling med brukere	1	4	13	3
Jeg har utviklet kunnskap om og ferdigheter i kommunikasjon på tvers av faggrenser, sektorer og forvaltningsnivå		3	16	2
Jeg har blitt bevisst egne muligheter for å skape endringer i egen organisasjon	1	6	10	4
Jeg har fått nye ideer til løsninger	1	2	13	4
Jeg har formidlet gode ideer til andre		4	12	5
Jeg vet nå mer om hvor jeg kan lete etter gode ideer			15	6
Jeg har gått inn i nye samarbeidsrelasjoner i egen kommune	2	4	10	5
Jeg har funnet nye samarbeidsparter i andre kommuner	4	4	8	4
Jeg har funnet nye samarbeidsparter utenom kommunene	5	9	5	2
Å delta i TaKT Opplæringsprogrammet har vært nyttig for meg i min arbeidshverdag		3	9	9
Jeg har gjort noen endringer i mitt daglige arbeide som følge av kurset	2	7	7	4
Vi kommer til å fortsette arbeidet i den kommunale / interkommunale gruppa som jeg jobbet i gjennom kurset	2	3	9	5
Vi kommer til å ha mer organisert samarbeide med foreldre-/brukergrupper etter kurset	2	6	10	2
Jeg kommer til å holde kontakten med folk fra de andre kommunene som jeg møtte på kurset	4	7	9	1
Vi har tatt det første skritt i handlingsplanen som vi laget siste kursdagen	4	4	4	8
Jeg tror vi kommer til å gjennomføre tiltakene i handlingsplanen	1	3	9	8

Østfold.

	Helt uenig	Ganske uenig	Ganske enig	Helt enig
	Count	Count	Count	Count
Jeg har fått mer kunnskap om den velferdspolitiske rammen rundt barn med funksjonsnedsettelse		6	16	4
Jeg har økt min kompetanse på aktuelle lover, regler, ytelser og tjenester		5	17	4
Jeg har fått økt innsikt i familienes utfordringer i hverdagen og i møte med hjelpeapparatet		7	11	8
Jeg har blitt bevisst betydningen av min egen kommunikasjon		3	11	12
Jeg har utviklet kunnskap om og ferdigheter i kommunikasjon og samhandling med brukere		6	11	9
Jeg har utviklet kunnskap om og ferdigheter i kommunikasjon på tvers av faggrenser, sektorer og forvaltningsnivå		6	14	5
Jeg har blitt bevisst egne muligheter for å skape endringer i egen organisasjon	1	7	11	7
Jeg har fått nye ideer til løsninger		8	8	10
Jeg har formidlet gode ideer til andre		2	20	4
Jeg vet nå mer om hvor jeg kan lete etter gode ideer		5	9	12
Jeg har gått inn i nye samarbeidsrelasjoner i egen kommune	9	5	6	4
Jeg har funnet nye samarbeidsparter i andre kommuner	5	10	7	2
Jeg har funnet nye samarbeidsparter utenom kommunene	6	10	7	1
Å delta i TaKT Opplæringsprogrammet har vært nyttig for meg i min arbeidshverdag	1	5	14	6
Jeg har gjort noen endringer i mitt daglige arbeide som følge av kurset	5	11	9	1
Vi kommer til å fortsette arbeidet i den kommunale / interkommunale gruppa som jeg jobbet i gjennom kurset	7	6	8	3
Vi kommer til å ha mer organisert samarbeide med foreldre-/brukergrupper etter kurset	4	8	11	2
Jeg kommer til å holde kontakten med folk fra de andre kommunene som jeg møtte på kurset	6	12	6	1
Vi har tatt det første skritt i handlingsplanen som vi laget siste kursdagen	6	7	9	2
Jeg tror vi kommer til å gjennomføre tiltakene i handlingsplanen	4	3	16	1

Vedlegg 2 Deltakerundersøkelse.

”Andre kommentarer” i utvalg

Det presenteres her et utvalg av ”andre kommentarer” fra den elektroniske spørreundersøkelsen til alle deltakerne. Utvalget avspeiler et realistisk mengdeforhold mellom positive og kritiske kommentarer og representerer bredden i innholdet

På pluss- siden:

- ”Noen flotte dager med fokus på det som er mulig”
- ”.. Ble jo kjent med både personer og etater jeg hadde lite kunnskap om på forhånd.
- ”Mye bra, gammelt og nytt. Godt med løsningsfokus, og det å bli kjent med hvordan det arbeides i andre kommuner. Positivt tiltak og positiv utdanning!
- ”Det var svært meningsfullt å delta på TaKT-samlingene; treffe andre, tid til å reflektere over praksis, nye ideer, og et puff til å planlegge nye tiltak i egen kommune.”
- ”Fikk snakket med mange som tidligere bare var et navn eller en arbeidsplass - følte at de fikk se/høre hvor vi stod og vice versa... at vi var på samme 'side' det vil si ungen/ungdommen og familien sin side!NYTTIG!”
- ”Veldig lærerikt. Ide å bruke samme modell i forhold til andre utfordringer i samfunnet. F.eks psykiatri og oppfølging der.”
- ”Utrolig flinke forelesere - Interessante forelesninger. Veldig bra at vi (stort sett) fikk lysbildene på forhånd. Bare så synd at det hele var over når vi endelig begynte å bli kjent på tvers av kommunegrensene.”
- ”Jeg synes kurset har vært lærerikt og vi oppdager kanskje etterhvert mer nytte av dette i det direkte arbeidet vårt. Noe stoff var kjent fra før, men det ble presentert på en god måte- særlig lovverket som egentlig er utrolig kjedelig og tørt. Jeg kommer til å benytte meg av linkene på Takt-sidene.”
- ”Har hatt stort utbytte av kurset. Et stort ønske om at flere fra de større kommunene hadde deltatt, bla. fra skole, helsesøster og PP-tjenester. Veldig bra med praktiske øvelser og gruppearbeid! ”

- "Eg er veldig fornøyd med Takt-kurset, syns det var intr og lærerikt - har hatt mange tanker og idèer med tilbake til min egen arbeidsdag. Skal oppfordra andre kollegaer til å ta det samme kurset. Intr. at lovane opnar for så mange muligheter, og fint å få se gode løysningar i dei filmsnuttane. Alt i alt godt fornøyd og vel anvendt tid!
- "Det var et veldig profesjonelt og bra opplæringsprogram med gode forelesere,
- "Dette har vært en meget bra kurs som alle som jobber i barnehagen og andre som jobber med barn burde være med på. jeg har bedt om å få si noe til de andre barnhagestyrerne om TaKT. Det var dyktige forelesere alle dagene. Det har også inspirert meg til å ta mer videreutdanning. Tusen takk for noen flotte dager.
- "Var alene fra min kommune på Takt opplæringsprogram, min oppgave ble derfor skrevet alene, men jeg har fått nyttige bekjentskap rundt om i kommunene i distriktet og jeg håper at kan bruke disse til diskusjoner osv. fremover.
- "Vi har et godt samarbeid mellom ulike faggrupper i kommunen, men samarbeidet må alltid evalueres og utvikles etter nye behov som oppstår. Mye av det vi lærte på kursene var kjent, men allikevel nyttig. Særlig samling 2 og 3 var svært nyttige for meg."
- "Jeg synes at jeg hadde mye av kunnskapen fra før, men det var godt å få tid til å jobbe med det, reflektere, diskutere"
- "Jeg hadde meget stort utbytte av å delta på TaKT-kurs! Er nok noe av det beste jeg har vært med på! Gode forelesere, godt og matnyttig innhold! Flott opplegg! Ble veldig inspirert, fint med nye bekjentskap innad i egen kommune!! Vi har en lang vei å gå for å meddele vår kunnskap til ledere og medarbeide både i egen etat, men også i andre. Kommer i gang nå i løpet av våren med et opplegg/kurs! Er glad for at vi var tverrfaglig sammensatt gruppe fra kommunen som fikk delta sammen! Da er det lettere å holde motivasjonen oppe, i fh.t. å kanskje få til endringer!!Takk!"
- "Det har vært et spennende og lærerikt kurs med gode forelesere. Har gledet meg til hver ny bolk. Jeg har et arbeid som medfører/har medført at jeg jobber veldig mye på tvers, derfor har jeg ikke blitt kjent med mange nye, men har blitt BEDRE kjent med dem jeg kjente fra før, noe som selvfølgelig gjør samarbeid enda lettere fremover. Er positiv til å tenke nytt, men i en travel hverdag er det lite tid. Prøver å gjøre det beste likevel. Lykke til videre til dere også!
- "Opplæringen gav meg mye gjennom møtet med andre fra ulike kommuner. Gjennom gruppearbeidene fikk jeg "prøvd ut" ideer, og fikk tilbakemeldinger som hjalp meg til å tenke positivt i iveren etter gode løsninger- noen hadde erfart.
- Møtet med jurist i forhold til lovverket var meget flott.
- Denne opplæringen har vært til stor inspirasjon og utvikling i mitt arbeid.

- For å lykkes med våre ønsker mht endring av systemet i egen kommune er vi avhengig av et sam-tak mellom flere. Det mangler ikke på initiativ og lyst til å få det til, men det krever tid og prioritering fra flere for å få det til. DEN prosessen er igang ved at vi som har deltatt på TaKT er inspirert og igang!
- Det meste på kurset var kjent stoff og ble til tider litt kjedelig. Det var derimot lærerikt å:
 - se filmen hvor foreldre selv fortalte hvordan det er å være foreldre til barn med funksj.nedsettelse.
 - høre de andre kommunenes forslag til gode ideer."
- "Dette var nyttig. Håper idebanken kan oppdateres, når noen har nye, gode løsninger.
- Det mest positive ved kurset er presset på kommunen om å sende en tverrfaglig gruppe til kurset

På minus-siden:

- ”Jeg synes kurset hadde for stor fokus på foreldrenes møte med det "det håpløse vesenet"...Kurset var jo rettet mot de "akrobatene" som treffer den enkelte forelder eller tjenestemottaker og som skal forsøke å forene loverk, stramme rammer, faglighet innenfor et segmentert
- ”Synes filmen med Márta Louise ikke hørte til i denne sammenhengen (en foreldre hadde vært troverdig) og gjorde meg litt tvilende til resten av kurset, heldigvis var resten var meget bra. ”
- "For en erfaren, høyskole (universitets)utdannet person var det veldig lite nytt. For mye selvfølgheter. Denne opplæringen var for elementær til at ledere kan prioritere deltakelse”.
- ”For min del sitter jeg med mange års erfaring og det samme gjelder mine kolleger fra vår kommune. Mye er på plass, men jeg syns vi fikk lite inputt på god redskap å bruke i vårt møte med disse familiene. Dette fordi kommunal organisering ikke møter deres behov. Her er det ikke nok med gode ideer. Det må statlige føringer til, og vi som jobber må få konkret innføring i hvordan vi kan bruke lovverket til å møte familienes ønsker.”
- ”De emnene vi gikk igjennom i kommunikasjon og fokus på hvordan familiene opplever møtet med hjelpeapparatet hadde jeg god kunnskap om fra før. Mye av årsakene til at brukerne møter så mye motstand mener jeg er at vi i førstelinjen er presset og ikke har tid til å gjøre den jobben vi egentlig ønsker å gjøre. Jeg føler sterkt at jeg kunne ha gjort en utmerket jobb med færre brukere å forholde seg til. Jeg fikk inntrykk av at flere andre også har en presset arbeidsdag og for mange oppgaver. Kunnskap om ytelse og lover er ikke til hjelp når jeg ikke har tid til å svare på henvendelser eller iverksette tjenester. Min hverdag er en lang reise å det å føle at jeg ikke mestrer, selv om jeg sier til meg selv daglig at dette ikke handler om meg, det handler om ressurser. Kursets innhold ga inntrykk av at dere ikke helt er klar hvor det egentlig stopper opp. Jeg opplever mine kollegaer som veldig empatiske, kunnskapsrike på kommunikasjon og lovverk. Problemet er at vi ikke rekker å gjøre mer enn bittelitt selv om vi vet hva vi skal gjøre går det bare ikke”
- ”Vanskelig å få til for mye endring (dessverre) da mye bestemmes på systemnivå, og ikke på individnivå hvor jeg jobber. Slike samlinger burde også rettes mer mot de som faktisk bestemmer/fatter reglene for vedtak.”
- "Den siste dagen hvor alle kommunene la fram sin handlingsplan var forholdsvis unyttig. Det hadde vært nok om noen av kommunene gjorde det. Det beviste imidlertid at vi har kommet langt i vår kommune."
- "Opplevde at det kanskje var litt for mye fokus på foreldrenes ønsker, men utifra min oppfatning så er barnet den viktigste. Hva er barnets behov? Av og til tror jeg at barn med en eller annen funksjonshemming ikke har den samme rettsikkerheten som andre barn. Dersom det oppstår problemer i hjemmet får ofte barnet og dens diagnose 'skylden' for problemene uavhengig av foreldrenes funksjonsnivå."

- "I forhold til min kompetanse og erfaring fra før hadde jeg nok ønsket å viet mer tid til den delen som kom på slutten av kurset-dvs. mer tid på de gode løsningene og utveksling av disse, gjerne flere og ikke bare en fra hver kommune."
- "For egen del ble kurset noe skuffende fordi skole og barnehage fra kommunen var fraværende på kurset. De falt fra etter erfaringskonferansen, og det ville vært meget matnyttig om de var med videre. Problemet ute i kommunen ligger ofte i dårlig kommunikasjon mellom tjenestetilbud helse og barnehage/skole. Liten felles forståelse og forskjellig fokus."
- "Fra vår kommune ble det er stort forfall pga interne forhold (sykdom osv) Dette var svært uheldig for meg som var meg på alle samlingene. Det er ikke mulig å få til endringer alene og jeg alene kan ikke forandre samarbeidet. Det er viktig at dere understreker at det må være flere fra hver kommune som forplikter seg til å delta."
- "Hverdagen i en liten kommune er helt forskjellig fra en stor kommune, derfor kan det være vanskelig å ta med alt du lærer på kurs. Jeg synes som oftest at det blir henvist til store kommuner når det gjelder modeller for organisering o.l. Det er ikke alltid det passer i små kommuners hverdag."
- "Mitt ønske hadde vært at kommunen hadde en plan med hvem som skulle reise og hvorfor. For at dette skulle skje, burde kanskje invitasjonen sagt noe om det? Vært mer tydelig på målgrupper og tanker for det arbeidet kommunene kunne/burde gjøre i ettertid."
- "For denne gruppen kursdeltagere mener jeg at kommunikasjon fikk en for stor plass. Kommunikasjon er et viktig redskap, men de aller fleste som deltok på kurset har utdanning og lang erfaring i dette. Dere burde heller fokusert mer på hvordan bruke lovverket og finne gode løsninger for foreldre/brukergruppen".
- "Skulle ønske det var representanter fra kommunen med økonomistyring. Det hadde vært lurt at de også møter fagpersonale. Det er ledere som ofte er proppen og de som det er vanskelig å komme i dialog med. Kommunikasjon med disse på et slikt kurs ville vært læring for begge parter."
- "Synes at kurset var noe lite konkret i forhold til de ulike emnene. Det ble vel mye gruppearbeid og fokus på egen utvikling av kommunikasjonsferdigheter fremfor klargjøringer av føringer/ønsker som kommer fra brukere/staten m.m. Ønsket mer tips om hvordan man kan arbeide i forhold til brukerne.
- Kommunegruppen hvor man jobbet både på og mellom kursdelene var altfor stor (10 stk). I tillegg var vi en periode slått sammen med en annen kommunegruppe slik at vi ble ca 15 stk.
- Synes ikke det kom klart nok frem på forhånd hvordan kurset var lagt opp, hva som var temaet på de ulike samlingene ved kursinvitasjonene, slik at man var godt forberedt på hvordan hele kurset var lagt opp. Hadde forventet

tet et litt annet opplegg med mer forelesning og konkret informasjon, fremfor gruppearbeid.

Vedlegg 3 TaKT Idebanken

http://www.shdir.no/takt/oppl_ring/idebank/

Oversikt pr 01. 06. 2007

(Eksisterende ordning/tiltak er markert

Planer og ideer er ikke markert)

	Fylke	Kommune	Tittel	Tema (tiltak/tjeneste)	Tema (system)
1	Hordaland	Askøy	Avlastnings- og fritids-tilbud	Avlastning	
2	Hordaland	Lindås	Det første møtet	Det første møtet	Brukerdialog
3	Hordaland	Fana	Ny i bydelen - case	Det første møtet Informasjon	Informasjon
4	Hordaland	Os	System for arbeidet med IP i Os kommune	Individuell plan	Kommunal forankring
5	Hordaland	Bergen, Ytrebygda	Tverrfaglig løsningsmøte – et case	Individuell plan	Tverrfaglig samarbeid
6	Hordaland	Fjell	Ambulerande miljøretta team	Team	Tverrfaglig samarbeid
7	Nordland	Saltdal Fauske	Interkommunalt samarbeid	Avlastning	Interkommunalt samarbeid
8	Nordland	Meløy Lurøy Gildeskål Nordlandssykehuset	Kontaktskapende arbeid mellom familier	Foreldrenettverk	
9	Nordland	Bindal Brønnøy Sømna Vega Vevelstad	Regionalt foreldrenettverk på Sør-Helgeland	Foreldrenettverk	
10	Nordland	Narvik	Barnas Møteplass	Fritidstilbud	
11	Nordland	Vefsn	Fritidstilbud til barn og ungdom	Fritidstilbud	
12	Nordland	Bodø	Hvordan ivareta koordinatorene	Individuell plan	Koordinatorer
13	Nordland	Steigen	Fra barnehage til skole – et case	Overgang barnehage-skole	Ansvarsgruppe
14	Sør-Trøndelag	Melhus	Nettverk for koordinatører		Koordinatorer
15	Sør-Trøndelag	Hemne	Utsatte barn og unge		Tverrfaglig samarbeid
16	Telemark	Bamble	Modell for tverrfaglig samarbeid		Tverrfaglig samarbeid

17	Telemark	Tinn Seljord	Interkommunalt samarbeid om bofellesskap, avlastning og tverrfaglige team	Avlastning	Interkommunalt samarbeid
18	Telemark	Porsgrunn HABU	S.T.I.N.A.-kontakt	Det første møtet	
19	Telemark	Nome Bø Sauherad	Tilrettelagt fritidstilbud	Fritidstilbud	Interkommunalt samarbeid
20	Troms	Kåfjord	Å finne den gode løsningen		Brukerdialog
21	Troms	Lenvik Balsfjord	Overgang barnehage – skole – et case	Overgang barnehage - skole	
22	Troms	Salangen	SFO-tilbud for barn med særskilte behov	SFO/etter skoletid	Samarbeid med frivillige
23	Vestfold	Sande	Bo- og treningsleilighet	Bolig	
24	Vestfold	Re	Prosjekt AiRE forebyggende barne og ungdomsarbeid	Fritidstilbud	Samarbeid med frivillige
25	Vestfold	Tønsberg	Fra helsestasjon til barnehage	Overgang	Ansvarsgruppe
26	Vestfold	Stokke	En ansvarsgruppemodell	Individuell plan	Ansvarsgruppe
27	Østfold	Skiptvedt Trøgstad	Ansvarsgruppa som mulighet		Ansvarsgruppe
28	Østfold	Fredrikstad Hvaler HiØ	Etablering av ansvarsgruppe		Ansvarsgruppe
29	Østfold	Eidsberg Rakkestad	KLEM - kommunikasjonsmodell		Tverrfaglig samarbeid
30	Østfold	Moss	Boligstruktur og boligvalg for mennesker med utviklingshemming	Bolig	Kommunal forankring
31	Østfold	Askim	Familiens Hus	Samlokalisering	Tverrfaglig samarbeid
32	Østfold	Halden	Støttekontaktgrupper	Støttekontaktgrupper	
33	Oppland	Vestre Toten	Flerbruk, fleksibilitet og kapasitetsøkning	Avlastning	
34	Oppland	Nordre Land	Støttekontaktordningen	Støttekontaktordninger	
35	Oppland	Øystre Slidre og Nord-Aurdal	Overføring av barn med omfattende tiltaksbehov fra spesialisthelsetjenesten til kommunen	Overføringsrutiner Arbeidsmetoder	Samarbeid mellom kommune og spes.helsetjenesten
36	Oppland	Østre Toten	Identitet og seksualitet – et tilrettelagt undervisningstilbud	Oppøring Nettverksbygging	Tverrfaglig samarbeid Samarbeid mellom kommune og hab.tj

37	Oppland	Gjøvik	SFO-tilbud i ungdomsskolene	SFO/etter skoletid	
38	Oppland	Sør-Aurdal	Fokus på helhetlige tjenester		Tverrfaglig samarbeid
39	Oppland	Tynset	Informasjonsbrosjyre om Individuell Plan	Individuell Plan	Samordnet informasjon
40	Hedmark	Ringsaker	Kommunale team for assistanse i alle livsarenaer	Individuell Plan Teamorganisering	
41	Hedmark	Kongsvinger	Luftslottet – kan det bli virkelighet i vår kommune?	Modell for tverrfaglig samarbeid	Tverrfaglig samarbeid
42	Hedmark	Elverum/Løten	Nettverksbygging for besteforeldre og andre nærpersoneer	Nettverk	
43	Hedmark	Sør-Odal Nord-Odal	Avlastning på tvers av kommunegrensener Systemkoordinator på tvers		Interkommunalt samarbeid
44	Hedmark	Os	Omsorgsgrupper i ønsketurnus	Team	
45	Hedmark	Hamar	Rutiner for overgangen barneskole/ungdomsskole	Overgangsrutiner	
46	Buskerud	Kongsberg	Koordineringstjenesten anno 2007	Individuell plan Koordinering	Kommunal forankring
47	Buskerud	Lier	Heldagsskoletilbud – Miljøverkstedet og Hundremeterskogen	Heldagsskoletilbud	
48	Akershus	Ås	Ambulerende team - lavterskoletilbud	Forebyggende prosjekt	
49	Akershus	Asker Bærum	Samarbeid om dagtilbud til barn med nedsatt funksjonsevne		Tverrfaglig samarbeid
50	Akershus	Ski	Kulturskolen- også for barn med nedsatt funksjonsevne	Kulturtilbud	Tverretatlig samarbeid
51	Akershus	Skedsmo Lørenskog Rælingen	FEST – interkommunalt før og etterskoletilbud for ungdom i videregående skole	SFO/etter skoletid	Interkommunalt samarbeid
52	Finnmark	Alta	Heldags-/helårstilbud til barn med spesielle behov ved en grunnskole i Alta	Heldagstilbud Team	
53	Finnmark	Hammerfest	Tverrfaglig/tverretatlig team	Team	
54	Oslo	Bydel Bjerke	Forsterket avdeling	Barnehage	
55	Oslo	Bydel Østensjø,	Retningslinjer for famili-		Overføringsrutiner

		Nordstrand og Søndre Nord- strand	er flytter		mellom bydeler
--	--	---	------------	--	----------------

Vedlegg 4 Handlingsplan for veien videre - eksempler

Vedlegg 4. Handlingsplan for veien videre - eksempler

TaKT

Veien videre - Handlingsplan

vårt mål: Etablere Etter Skule Tid-tilbud for ungdomsskuletrinn (8.-10. trinn).

Hva skal gjeres? (tiltak)	Hvem må involveres - i kommunen og utenfor?	Hvilke ressurser trengs?	Ansvarlig	Når?
Politisk framking i Hovedutvalg for undervisning (+ Hovedutvalg for helse og sosial)	prosjektgruppe for skoleutviklingsprosjekt. Delplan for grunnskolene		Kommunalstjef	juni 2007
Sak for tjenesteorientert nettverk for rehabilitering og sammensatte tjenester	Nettverket + rektorar	Kompetanse cm samarbeid	Helsestjef	2007
Praktisk organisering av tilbudet + innhald i tilbudet	Skolene Omseting	Lokale Personell Transport	Rektor	1. del av 2008

Neste skritt er: Ferdigstillelse av sak til Hovedutvalg

Navn og kommune/bydel/ instans på alle i gruppa: Høyre Fossbender Paulsen
Siri Havnstad

3 eks.

TaKT Veien videre - Handlingsplan

Vårt mål:

Hva skal gjøres? (tiltak)	Hvem må involveres - i kommunen og utenfor?	Hvilke ressurser trengs?	Ansvarlig	Når?
<p>Koordinerende enhet skal opprettes i kommunen (inneholder mange delmål)</p> <p>Samarbeid rundt støttekontakt gruppe/aktivitet deltagere med ADHD og lignende</p>	<p>Helse- og sosialtjeneste, Skole- og Børnehage og Rådmann</p> <p>heirve kommune v/Ann Kristin Holt Johannesen</p>	<p>100% stilling i 3mnd + ressurser for utredningsavdel</p> <p>kommer organisatoriske modell som i dag finnes ressurser til dette.</p>	<p>Utredningsavdelingen</p> <p>Gryfinn Gjundersberg</p>	<p>Innen utgangen mars 07</p> <p>Våren 07</p>

Neste skritt er:

Navn og kommune/bydel/ instans på alle i gruppa: Perinne Skuhubekke, Alinda Nardoo, Gry Anja Gjundersberg, Ann Heier Nils
delvis
regulering +
avdeling
 Anne Bryg Divisum, Hilde Distvedt
regulering +
avdeling

Sammenheng

TaKT Veien videre - Handlingsplan

Vårt mål:

Hva skal gjøres? (tiltak)	Hvem må involveres - i kommunen og utenfor?	Hvilke ressurser trengs?	Ansvarlig	Når?
1 Det skal leges gode rutiner rundt arbeidet med IP og ansvarsgruppe	i bydel: strategiske ledere og alle fjsteder utenfor: skole, Nav m.v.	Gjennom bruk av eksisterende stillinger (koordinerende) og støttepersonell	Strategiske ledere og fjsteder	Implementere i arbeid med strategiske plan + fortløpende
2 Bedret samarbeid mellom bydelens tjenestesteder	alle i bydel Fordes til løsningsinfo: vinnere, følger m.v.	tid + lokaler	Aud ledere	fortløpende
3 Vis filmen: "Jakt på gode løsninger" og holdningarbeid	alle i bydel	Kan vises på pers. møter i avdeling	Tjenesteledere i samarbeid med TaKT deltakere	Innen utgangen av 2027
Viderefornicla info fra TaKT-seminarene, med spesielt fokus på bydelene og hjelpe til å finne løsninger	alle i bydel	---	---	---

Neste skritt er: Se wbrillik nr. 3

Navn og kommune/bydel/ instans på alle i gruppa:

Bydel Grund. Wenche Undrum, Mia Iversud, Anniken Thorese

D eks.

TaKT Veien videre - Handlingsplan

vårt mål: Få dette forankret i ledelsen

Hva skal gjøres? (tiltak)	Hvem må involveres - i kommunen og utenfor?	Hvilke ressurser trengs?	Ansvarlig	Når?
Informasjonsmøte om bud 5 ansatte. Re har brytt seg. Møte arbeidsstager på møte arbeidssaker. Klargjøre begreper: koordinering, ansvarsgi. møte form.	ledelsen Radmann, Kohaler kommunalsjef, mellomsleder, virksomhetsleder.	Tid, lokaler	Martine Thortsen, Sandra Xaula, Catrine	Innen utgangen av februar
1. Koordinatorer & koordinerings team (TaKT) Å klare funksjonene til:	Grüppa (TaKT)	Grüppa (TaKT)	Grüppa Thortsen, Mikkel	fortløpende
presentasjon i 5 må arbeidsfor i send. TaKT.			Sandra	— i —

Neste skritt er: møtes i uke 5.

Navn og kommune/bydel/ instans på alle i gruppa: Re kommune
 - Cathine Bekke - Martine Dahlen
 - Lilla R. Holm - Thor Henrik Føn
 - Sandra Thortsen

TAKT
Veien videre - Handlingsplan

Vårt mål: Individuell plan som veileter i Tynset kommune.

Hva skal gjøres? (tiltak)	Hvem må involveres - i kommunen og utenfor?	Hvilke ressurser trengs?	Ansvarlig	Når?
Teledigselv informasjonssystemer om individuelle planer.	Referansegruppe for Tynset Rehab-NØR Reidmann	Økonomiske midler for kjøping av brytere	Systemkoord. for I.P.	1/6 07.
Sikre tilknytning av I.P. koordinatører innen et bredt fagområde	PPT, kommunen, sosial, helse, skole, kultur, IT, HBo, Do og bh.		Systemkoord. for I.P. Referanse og Reidmann	Kontinuerlig
Sikre oppbygging og oppfølging av arbeid med I.P. for seg selv og samarbeidspartnere	Reidmann Systemkoordinator forsvart del Referanse og Reidmann	Økonomiske ressurser for systemkoord.	—	Kontinuerlig

Neste skritt er: Koordinerende instans for habilitering og rehabilitering.

Navn og kommune/bydel/ instans på alle i gruppa:

Tynset kommune. Tone Strand, Elfid Seyarct, Sissel Unset.

TaKT Veien videre - Handlingsplan

Vårt mål:

Hva skal gjøres? (tiltak)	Hvem må involveres - i kommunen og utenfor?	Hvilke ressurser trengs?	Ansvarlig	Når?
"Styingsgruppe" for samarbeid barn og unge	Rådman, Kom.sjef, Rådgiver - støtte/stab, Alle virksomhetsledere, Ordfører	TID!	Rådman. Inger + Kristine sender mail med våre forslag. Vi følger opp for å se om han følger opp	Sender mail i morgen - følger opp ved påsketider.
Evalueringssmøte av Samarb. plan	— " — samt vi som legger ned dette tid drøying.	TID!		
Kollegaveiledning	— " —	TID!		
Samarb. plan på nettsiden til kommunen.	Ordfører			

Neste skritt er:

Navn og kommune/bydel/ instans på alle i gruppa:

Svelvik kommune
Inger Gran - Barneverntj.
Kristine Borstman - Tiltaksfunksjonsberedning..

2 stk.

Aleks.

TaKT Veien videre - Handlingsplan

Vårt mål:

Hva skal gjøres? (tiltak)	Hvem må involveres - i kommunen og utenfor?	Hvilke ressurser trengs?	Ansvarlig	Når?
Se på org. av store karitativorden.	Sos. og l. kom. TFF Nettv. kom.	Elstørende, Støtte midler, Psykisk midler	BOU	20.06.07
Oppr. av tilbud av banebolig	Virkemiddelkom. Bøyle, TFF SSI, TFF	Få flere penger.	BOU, SST, S. Samhels.	20.06.07
Helgeavlusning i form av Aktiviteter.	SST, TFF.	Elstørende avl. midler	TFF, Ungdoms- SST, karitativt Ungdomshuset	20.06.07

Neste skritt er:
 4
 Lars Erich Lundh, Kelle C. Staveland
 Else-Drill Hansen, Ole-Harley Skog
 TÅNSØER KOMMUNE
 BOU = Barn og Ungd

Navn og kommune/bydel/ instans på alle i gruppa:
 SST: STAB - OG STØTTEPERSONER
 TFF: Tiltaks- og Forskningskomiteen

TaKT Opplæring
Evaluering på halvveien og ideer til videreføring

Østlandsforskning og Høgskolen i Lillehammer ved Avdeling for Helse- og Sosialfag og Senter for Livslang Læring har utviklet og gjennomfører i 2006 og 2007, på oppdrag fra Sosial- og helsedirektoratet, et kompetansehevingsprogram for ansatte i kommune-Norge som jobber med familier med barn med funksjonsnedsettelse. Opplæringsprogrammet er en del av direktoratets satsing for bedre tilrettelegging av det kommunale tjenestetilbudet til barn med nedsatt funksjonsevne og deres familier (TaKT).

Dette notatet dokumenterer og oppsummerer noen av erfaringene så langt og peker på noen behov og muligheter for videreføring og implementering utover prosjektperioden.

Notat nr.: 13/2007
ISSN nr: 0808-4653